

План развоја општине Бишевац
за период од 2023. до 2029. године

Нацрт

Бишевац, септембар 2022. године

САДРЖАЈ

Законски оквир за стратешко планирање у Србији	3
План развоја јединице локалне самоуправе	4
Локална самоуправа	5
Методологија израде Плана развоја општине Ћићевац	8
Преглед и анализа стања у локалној заједници	10
Историјски преглед	10
Географски положај, природне карактеристике подручја и природни ресурси	10
Становништво	11
Инфраструктура и заштита животне средине	12
Економија	14
Здравствена и социјална заштита	17
Образовање	17
Култура	18
Спорт	18
Кључни налази анализе постојећег стања	19
SWOT анализа – Развојни правац 1, Одрживи локални економски развој	20
SWOT анализа – Развојни правац 2, Развој модерне инфраструктуре	21
SWOT анализа – Развојни правац 3, Побољшање квалитета живота становништва	22
Визија	24
Развојни правци	24
Приоритени циљеви развоја	24
Преглед и кратак опис мера за остваривање приоритетних циљева развоја	32
Оквир за спровођење, праћење спровођења, извештавање и вредновање Плана развоја	46

Закон о планском систему (на даље: Закон) је усвојила Народна скупштина Републике Србије ("Службени гласник РС", број 30 од 20. априла 2018. године) и представља велику новину Зза нашу земљу у овој области.

Закон дефинише *управљање системом јавних политика* и уређује *чиниоце – документе, учеснике и мере*. Закон по први пут детаљно одређује и уређује планске документе, као што су документи развојног планирања, документи јавних политика и остали плански документи. Поред тога, препознаје и временске одреднице докумената, као што средњорочни и дугорочни планови, анализе која претходи спровођењу политика (*ex ante*) и анализе која долази након спровођења политика (*ex post*).

Закон се заснива, између осталог, на *начелу јавности и партнерства*, које подразумева да се јавне политике утврђују у оквиру транспарентног и консултативног процеса, односно да се током израде и спровођења планских докумената, као и анализе ефеката и вредновања учинака јавних политика. Закон предвиђа транспарентан процес *консултација у свим фазама израде документа јавних политика*, са свим заинтересованим странама и циљним групама, укључујући и удружења и друге организације цивилног друштва, научно-истраживачке и друге организације, водећи рачуна да се омогући остваривање појединачних правних и других интереса свих заинтересованих страна и циљних група, уз истовремену заштиту јавног интереса.

Закон предвиђа *обавезу објављивања докумената на интернет презентацијама државних органа*, што повећава могућност учешћа свих заинтересованих страна у том процесу, што на крајњем нивоу може довести до побољшања квалитета процеса и самих докумената, односно до повећања транспарентност рада државних органа. Закон уводи обавезу спровођења *јавне расправе* за документа јавне политике, што је веома похвално и треба да доведе до бољег квалитета усвојених докумената кроз веће активно учешће различитих заинтересованих страна.

Закон предвиђа и обавезу *усклађивања Закона са другим законима и подзаконским актима који уређују поступак доношења прописа и докумената јавних политика*, у року од две године од дана ступања на снагу овог Закона. Ово усклађивање је веома важно и значајно за пуну примену Закона, будући да је у члану 54 став 3 предвиђено да се у случајевима неусаглашености Закона са другим постојећим законима и подзаконским актима који уређују поступак доношења прописа и докумената јавних политика примењују управо ти други прописи.

Влада Републике Србије је почетком 2019. године усвојила и две уредбе неопходне за примену Закона, односно успостављање планског система - *Уредбу о методологији за израду средњорочних планова* и *Уредбу о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика*, а наредне године и *Уредбу о обавезним елементима плана развоја аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе*. Сви наведени документи могу се пронаћи путем следеће везе: <https://rsjp.gov.rs/cir/dokumenti-kategorija-cir/propisi-cir>

ПЛАН РАЗВОЈА ЈЕДИНИЦЕ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

План развоја ЈЛС представља дугорочни документ развојног планирања, дефинисан Законом о планском систему, најширег обухвата и највишег значаја за ЈЛС. План развоја ЈЛС се израђује за период од најмање седам година и усваја га Скупштина ЈЛС, на предлог надлежног извршног органа ЈЛС (општинско/градско веће).

План развоја садржи преглед и анализу постојећег стања, визију односно жељено стање, приоритетне циљеве развоја који се желе постићи, као и преглед и кратак опис одговарајућих мера које се даље разрађују документима јавних политика и средњорочним планом ЈЛС.

План развоја представља основу за израду других планских докумената јавних политика којим учесници у планском систему, у складу са својим надлежностима, утврђују или разрађују већ утврђене јавне политике: стратегије, програме, концепте политика и акционих планова.

Израда планова развоја ЈЛС је такође и важан предуслов за будуће успешно коришћење донаторских средстава. Постојање и квалитет локалних планских докумената и планских процеса и јасна приоритизација потреба утемељена на локалном контексту је предуслов за приступ средствима код већине донатора, па тако и код Европске уније, која је најзначајнији донатор у нашој земљи.

План развоја ЈЛС треба да буде усклађен са Уставом Републике Србије, планским документима донетим на републичком и на нивоу аутономне покрајине, генералним урбанистичким планом, планом генералне регулације и мерама предвиђеним детаљним плановима регулације ЈЛС, потврђеним међународним уговорима и обавезама преузетим у процесу ЕУ интеграција.

Закон о планском систему је прописао обавезу за ЈЛС да израде и усвоје своје планове развоја до 1. јануара 2021. године.

Тело надлежно за имплементацију плана развоја ЈЛС припрема и подноси надлежном органу ЈЛС годишње извештаје о спровођењу плана. Истеком сваке треће календарске године од доношења, општинско односно градско веће ЈЛС утврђује предлог извештаја о учинцима спровођења плана развоја, који подноси на усвајање скупштини ЈЛС, најкасније у року од шест месеци од истека тог рока. Ови извештаји се објављују на интернет страници ЈЛС, најкасније 15 дана од дана усвајања.

Након усвајања извештаја о учинцима из става 4. овог члана, општинско односно градско веће, као и скупштина ЈЛС могу утврдити потребу да се спроведе ревизија плана развоја ЈЛС, на основу чега се приступа изради предлога измена и допуна плана развоја.

Поступак припреме и ближу садржину плана развоја прописује скупштина ЈЛС, у складу са прописом Владе којим се утврђују обавезни елементи плана развоја ЈЛС.

Органи локалне самоуправе у Ћићевцу су следећи: Скупштина општине, председник Општине, Општинско веће и Општинска управа. У складу са законом којим се уређује правобранилаштво, орган Општине је и Општинско правобранилаштво.

Скупштина општине Ћићевац је највиши орган општине и чини је 25 одборника. Радом Скупштине руководи председник Скупштине општине који се бира из реда одборника.

Председник општине Ћићевац представља и заступа општину и обавља извршну функцију у општини, а има заменика који га замењује у случају одсутности.

Општинско веће општине Ћићевац обавља извршну функцију у општини, предлаже акта која доноси Скупштина и другостепени је орган у решавању по жалбама на одлуке општинске управе и јавних предузећа и установа чији је оснивач општина Ћићевац. Општинско веће чине председник Општине, заменик председника Општине и 5 чланова.

Општинска управа општине Ћићевац извршава законе и одлуке Скупштине општине, припрема предлоге одлука, решава о правима и обавезама грађана, пружа стручну помоћ грађанима и правним лицима у остваривању права. Општинска управа општине Ћићевац је организована као јединствени орган са три основне организационе јединице: Одсек за друштвене делатности, скупштинске, опште и заједничке послове, Одсек за урбанизам, грађевинарство и инспекцијске послове и Одсек за буџет, финансије, локалну пореску администрацију, привреду и локални економски развој, у оквиру кога су формиране Служба за буџет и финансије, Служба локалне пореске администрације и Служба локалног економског развоја. Поред наведених, постоји и Кабинет председника општине као посебна организациона јединица.

Општина Ћићевац је оснивач два јавна предузећа: ЈКСП "Развитак" и ЈП "Путеви", са седиштем у Ћићевцу и више јавних установа: "Спортски центар Сталаћ - Град Сталаћ", "Спортски центар Ћићевац" "Народна библиотека Ћићевац", Дечији вртић „Чаролија“ Ћићевац, Центар за социјални рад за општине Ћићевац и Варварин, Дом здравља Ћићевац и две основне школе, "Доситеј Обрадовић" у Ћићевцу и "Војвода Пријезда" у Сталаћу.

Општина Ћићевац, преко својих органа, у складу са Уставом и законом има следећа овлашћења:

- 1) доноси статут, буџет и завршни рачун, просторни и урбанистички план и план развоја Општине, као и стратешке планове и програме локалног економског развоја;
- 2) уређује и обезбеђује обављање и развој комуналних делатности, локални превоз, коришћење грађевинског земљишта и пословног простора;
- 3) стара се о изградњи, реконструкцији, одржавању и коришћењу некатегорисаних и општинских путева, као и улица и других јавних објеката од општинског значаја;
- 4) стара се о задовољавању потреба грађана у области просвете (предшколско васпитање и образовање и основно и средње образовање и васпитање), научноистраживачке и иновационе делатности, културе, здравствене и социјалне заштите, дечије заштите, спорта и физичке културе;
- 5) обезбеђује остваривање посебних потреба особа са инвалидитетом и заштиту права осетљивих група;
- 6) стара се о развоју и унапређењу туризма, занатства, угоститељства и трговине;

- 7) доноси и реализује програме за подстицање локалног економског развоја, предузима активности за одржавање постојећих и привлачење нових инвестиција и унапређује опште услове пословања;
- 8) стара се о заштити животне средине, заштити од елементарних и других непогода, заштити културних добара од значаја за Општину;
- 9) стара се о заштити, уређењу и коришћењу пољопривредног земљишта и спроводи политику руралног развоја;
- 10) стара се о остваривању, заштити и унапређењу људских и мањинских права, родној равноправности, као и о јавном информисању у Општини;
- 11) образује и уређује организацију и рад органа, организација и служби за потребе Општине, организује службу правне помоћи грађанима и уређује организацију и рад мировних већа;
- 12) утврђује симболе Општине и њихову употребу;
- 13) управља општинском имовином и утврђује стопе изворних прихода, као и висину локалних такси;
- 14) прописује прекршаје за повреде општинских прописа;
- 15) обавља и друге послове од локалног значаја одређене законом, као и послове од непосредног интереса за грађане, у складу са Уставом, законом и овим статутом.

Послови из надлежности општина утврђени Уставом и законом, ближе су одређени Јединственим пописом послова јединица локалне самоуправе који обезбеђује Министарство државне управе и локалне самоуправе. Попис послова се може погледати преко следеће везе: <http://mduls.gov.rs/wp-content/uploads/Copy-of-Jedinstveni-popis-poslova.pdf>

Општина Ћићевац има свој буџет преко којег се финансирају послови из надлежности локалних самоуправа у складу са чланом 20. Закона о локалној самоуправи Републике Србије. Волумен општинског буџета је знатно порастао у последњих 10 година, тако да су приходи буџета порасли са 180.714.921 РСД у 2011. години на 335.877.845 РСД у 2021. години, односно за 85%. Највеће појединачне ставке прихода су трансфери од других нивоа власти (148.540.301 РСД у 2021. години, односно 44,22% од свих прихода) и порез на доходак, добит и капиталне добитке (113.338.381 РСД у 2021. години, односно 33,74% од свих прихода). Приходи буџета су у великој зависности од трансфера са републичког нивоа, што у знатној мери утиче на аутономност локалних политика.

Повећање прихода пратило је и повећање расхода буџета. Укупни извршени расходи у 2011. години износили су 180.932.484 РСД, а у 2021. години 323.382.069 РСД. Највећа издвајања из локалног буџета се односила су се на инфраструктуру, пре свега путну мрежу. Инвестициона издвајања у 2011. години износила су 29.276.867 РСД, што је износило 16,18% у односу на укупан буџет, а у 2021. години највећа издвајања се односе на опште услуге локалне самоуправе и износе 103.954.000 РСД, односно 32,14% у односу на укупан буџет локалне самоуправе. Издавања за социјалну заштиту у 2011. години износила су 2.445.000 РСД (1,35% у односу на укупан буџет), а у 2021. години 31.817.000 РСД, односно 9,83% у односу на укупан буџет локалне самоуправе. Издавања за основно образовање у 2011. години износила су 8.287.560 РСД (4,58% у односу на укупан буџет), а у 2021. години 17.094.000 РСД, односно 5,29% у односу на укупан буџет локалне самоуправе.

Програмско буџетирање је уведено 2015. године, а родно одговорно буџетирање је уведено 2018. године, па је већ у 2021. години родно одговорним буџетом обухваћено 3 програма.

Поред локалне самоуправе, своје буџете имају и јавна предузећа и институције у општини Ћићевац.

У 2022. години планирана је реализација општинског буџета у укупном износу од 407.427.000 динара. У следећој табели је приказана структура реализације по програмској класификацији:

Број програма	Назив програма	Вредност (РСД)
0101	Пољопривреда и рурални развој	7.200.000,00
0401	Заштита животне средине	3.500.000,00
0602	Опште услуге локалне самоуправе	129.665.000,00
0701	Организација саобраћаја и саобраћајна инфраструктура	34.000.000,00
0902	Социјална и дечја заштита	29.950.000,00
1101	Становање урбанизам и просторно планирање	16.000.000,00
1102	Комуналне делатности	33.500.000,00
1201	Развој културе и информисања	14.810.000,00
1301	Развој спорта и омладине	18.756.000,00
1501	Локални економски развој	2.400.000,00
1502	Развој туризма	1.000.000,00
1801	Здравствена заштита	8.360.000,00
2002	Предшколско васпитање и образовање	48.495.000,00
2003	Основно образовање	18.941.000,00
2004	Средње образовање	14.000.000,00
2101	Политички систем локалне самоуправе	29.020.000,00

Развој сваке заједнице, па и локалне, мора се стратешки планирати и усмеравати како би се из постојећег стања прешло на ниво који се у будућности жели достићи. Стратешко планирање је било присутно у нашој земљи у неким облицима и раније, али у последњим деценијама прошлог века практично није ни постојало. Стратешко планирање је обновљено у првој деценији овог века на свим нивоима, те су јединице локалне самоуправе започеле да их израђују и реализују уз примену различитих методологија, неретко уз значајне пропусте.

Народна скупштина Републике Србије је у априлу 2018. године усвојила *Закон о планском систему* којим је, између осталог, детаљно уређена обавеза органа јединица локалне самоуправе да планирају јавне послове у својој надлежности. У складу са Законом о локалној самоуправи јединице локалне самоуправе планирају, уређују и управљају јавним пословима који су у њиховој надлежности и од интереса за локално становништво.

Уједначен општи приступ и званично уређен концепт планског система није постојао у правном систему Републике Србије до усвајања Закона о планском систему. Управо спровођење овог Закона треба да омогући успостављање ефикасног, транспарентног, координисаног и реалног система планирања Републике Србије на свим нивоима власти, обухватајући кључне аспекте социјалне и економске развојне политике, регионалног и просторног развоја, уз оптимално коришћење буџетских средстава и обезбеђење одрживог раста и развоја Републике Србије.

Скупштина општине Ћићевац је на седници одржаној 20. маја 2021. године донела *Одлуку о приступању израде Плана развоја општине Ћићевац за период од 2021. до 2028. године*. Истом Одлуком предвиђено је да се за израду овог документа формира Координациони тим на челу са председницом Општине и три радне групе.

Процесом израде овог документа руководио је деветочлани *Координациони тим* који је формиран Решењем председнице Општине од 4. октобра 2021. године. У непосредној изради овог документа активно су учествовали чланови *три секторске радне групе* формиране Решењем председнице Општине од 3. новембра 2021. године: за урбанизам и животне средину, за привреду и локални економски развој и за друштвене делатности, са укупно 36 чланова/ица из свих сектора.

План развоја општине Ћићевац је израђен у складу са одредбама Закона о планском систему Републике Србије и подзаконским актима у области планског система. Процес израде се заснивао на *Смерницама за израду планова развоја јединица локалне самоуправе* које су израђене у оквиру пројекта "Подршка реформи јавне управе у Србији" у сарадњи *Сталне конференције градова и општина (СКГО)* и *Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH*, уз подршку *Републичког секретаријата за јавне политике Владе Републике Србије* и саме Владе.

У овом процесу је извршена консултације са већим бројем заинтересованих страна из свих сектора. Коришћени су и сви релевантни подаци којима располажу локална самоуправа, јавна предузећа и институције, републичке институције које раде на територији општине Ћићевац, доступне базе података и публикације Републичког завода за статистику, Републичког секретаријата за јавне политике и др., као и подаци добијени кроз процес консултација са заинтересованим странама кроз Партнерски форум.

План развоја општине Ћићевац је израђен у оквиру пројекта "Израда Плана развоја општине Ћићевац", који су реализовали у партнерству Удружење грађана за подршку европским интеграцијама "Евроконтакт" из Крушевца и Општина Ћићевац. за који су добили подршку од Швајцарске кроз пројекат "Заједно за активно грађанско друштво – АЦТ", који спроводе Helvetas Swiss Intercooperation и Грађанске иницијативе из Београда.

ИСТОРИЈСКИ ПРЕГЛЕД

Ћићевац је општина богате традиције и историје. Овај крај је био насељен од давнина, о чему сведоче остаци римске пекаре у Сталаћу. Општина је највише позната по средњовековном културно-историјском наслеђу, пре свега по Мојсињској планини, познатој и као Мојсињска Света Гора због преко 70 цркава и црквишта које су подигли монаси после Маричке битке 1371. године, у страху од најезде Турака.

Ћићевац се сматра веома старим насељем, а име је добио по староседеоцима племена Ћићена, који су живели у области планине Ћићевице на Косову, код Вучитрна, а који су касније населили ову средину бавећи се сточарством. Насеље се први пут помиње у повељи Кнеза Лазара из 1375. године као село Кикевче. Сталаћ се такође појављује на историјској позорници са кнезом Лазаром и његовом одлуком да оближњи Крушевац буде нова престоница српске државе. Изградња тврђаве способне за самоодбрану са јединственим системом бедема, капија и кула у Сталаћу је започета око 1370. године и трајала је око 5 година. Тврђава је порушена 1413. године од војске Султана Мусе, где је живот изгубио Војвода Пријезда. О средњовековном Сталаћу сведоче остаци Куле Тодора од Сталаћа.

Падом Крушевца 1455. године и Ћићевац доживљава исту судбину. После вишевековног периода живота у оквиру Османског царства кренула је борба за ослобођење. Становништво се масовно прикључило Првом, а потом и Другом српском устанку. Хатишерифом из 1833. године цео ћићевачки крај улази у састав Србије. У српско-турском рату 1876. године у Ћићевцу су вођене велике борбе, попаљена су села, а становништво је бежало у Мојсињске планине.

Ћићевац је проглашен за варошицу 1928. године, а 27. јуна 1957. године је добио статус општине, и та датум се обележава као Дан Општине ћићевац.

ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОДРУЧЈА И ПРИРОДНИ РЕСУРСИ

Општина Ћићевац, са својих 124 км² површине, једна је од најмањих општина у Србији. Налази се у централној Србији, у Расинском управном округу, и граничи се са општином Параћин са северне стране, са општином Ражањ са источне, са општином Варварин са западне стране и са градом Крушевцем са југо-западне стране. Центар општине, Ћићевац, налази се на 43°43` северне географске ширине и 21°26` источне географске дужине, на 215 м надморске висине.

Кроз општину Ћићевац пролази европски пут Е-75 који спаја Норвешку са Грчком и Турском спада у ред најдужих и најзначајнијих путева који пролазе кроз Србију. На територији општине се укрштају Коридор Х, којим пролазе железничка пруга и аутопут Београд - Ниш, и Моравски коридор, којим пролази железничка пруга Сталаћ – Краљево и у оквиру кога се гради аутопут Појате - Прељина. Ћићевац је удаљен од Београда 180 км, а од Ниша 75 км.

Општина Ћићевац лежи на терену чија се апсолутна надморска висина креће од 133 до 500 метара. Рељеф овог подручја одликује се благо нагнутиим теренима, који се од стрмих падина на источној страни, постепено спуштају ка алувијалној равни Велике Мораве са западне стране. На територији општине Ћићевац, код места Саставци, у непосредној близини Мојсињске планине, свој ток завршавају Западна Морава и Јужна Морава а започиње Велика Морава.

Општина Ћићевац има 7.677 хектара пољопривредног земљишта (53,88% општине) и 3.459 хектара под шумама (27,96% општине). Пољопривредно земљиште добрим делом садржи смоницу са примесам песка, која се убраја у средње плодно земљиште. Северно и источно од Ћићевца велики комплекс земљишта представљају алувијални наноси, док се ка југу пружа гајњача која је веома плодно земљиште. Простор Ћићевца захвата 75% земљиште прве категорије плодности, док се у земљиште друге категорије убрајају виши делови општине као и делови изложени ерозији вода због великог нагиба.

На подручју општине Ћићевац влада тип умерено-континенталне климе. Међутим, како ова територија није заштићена већим планинским масивима, подручје је изложено климатским утицајима са севера и истока, па тако од октобра до априла месеца влада период чешћих температурних инверзија, када има просечно преко двадесет мразних дана и када се јављају велике температурне разлике. Основну хидролошку мрежу Ћићевца и његове шире околине чине два тока великих река Јужне и Велике Мораве.

СТАНОВНИШТВО

Општина Ћићевац обухвата 10 насељених места од којих је највећи Ћићевац, који је уједно и административни центар општине. Друго насеље по величини је Сталаћ, затим следе Појате, Лучина, Град Сталаћ, Плочник, Мрзеница, Трубарево, Браљина и Мојсиње.

Општина Ћићевац је према Попису из 2011. године имала 9.476 становника, од чега је у насељеном месту Ћићевац, седишту Општине, живело 4.667 становника, односно скоро 50% становништва, а у осталих 9 насељених места 4.809 становника. Када се посматра полна структура становника општине, скоро да је подједнак број мушкараца и жена (4.180 : 4.226). Просечна густина насељености је износила 76,42 становника по км². Највећи број становника општине Ћићевац чине Срби (95,7%), са веома малим учешћем Рома (1,8%) и осталих (2,5%).

Укупан број становника у општини Ћићевац се већ дуже време, из године у годину смањује. Према пројекцији Републичког завода за статистику у општини је средином 2020. године живело 8.406 становника, што значи да се број становника за само 9 година умањио за 1.070, односно за 11,29% од укупног броја становника. Овај тренд траје већ скоро 60 година, када је у општини живело 12.709 становника. Стопа природног прираштаја становништва је од 1982. године негативна а у последњих 15 године се креће у распону од -8,86 до -14,5. Старосна структура становништва општине све више има карактеристике “регресивног” односно старијег типа становништва, будући да се смањују фертилни и омладински континент становништва.

Према Виталној статистици Републичког завода за статистику Републике Србије за 2020. годину, у општини Ћићевац се родило 46 беба, док је умрло 168 особа. Стопа живорођених износила је 6, Стопа умрлих 20, док је Стопа природног прираштаја -14,5. Очекивано трајање

живота живорођених износи 76 година. Просечна старост становништва општине је 46 година, а Индекс старења (60+ год. / 0–19 год.) износио је 1,89, што се сматра изузетно неповољним, односно може да има значајне негативне последице за будућу репродуктивност и радни потенцијал становништва. Посебно је важно истаћи да је највећи пропорционални пад броја становника и домаћинства у удаљеним местима, те се може слободно константовати да су нека пред гашењем. Према Попису из 2011. године у Мојсињу је живело 17, Браљини 68, а у Трубареву 108 становника.

Образовна структура становништва општине Ћићевац је на ниском нивоу и то представља велики проблем којем треба посветити велику пажњу. Према Попису из 2011. године. у општини је чак 47,77% становништва старијег од 15 година без школске спреме, са непотпуним или завршеним основним образовањем. Приметно је да је образовна структура још неповољнија када је у питању становништво женског пола, као и становништво које живи у руралном делу општине. Образовна структура становништва утиче на развој укупног становништва, а самим тим и радне снаге која је једна од главних одредница развоја.

Највећи број становника општине Ћићевац је традиционално везан за пољопривредну производњу и у овом сектору је ангажован највећи број људи, било да је у питању њихово основно занимање, било као додатна делатност уз основни посао.

Имајући у виду напред наведено, општина Ћићевац, као и друге средине у окружењу, има велики проблем у старосној структури становништва и негативним демографским тенденцијама које прете да њен већи део, посебно онај који има рурални карактер, остане без довољног броја становника, чиме би био угрожен њен равномерни развој и економски потенцијал у будућности.

ИНФРАСТРУКТУРА И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Општина Ћићевац има солидно развијену путну инфраструктуру. Укупна дужина путева на територији општине износи 69.68 км, од којих је 63.3 км са савременим коловозом. Државни путеви I реда чине 27,32% (19,04 км), државни путеви II реда чине 16,27% (11,34 км), док су општински путеви заступљени са 56,41% (39,3 км). Кроз територију општине пролази и почетни део аутопута Појате - Прељина који је тренутно у фази изградње и очекује се да током 2023. године буде пуштена у рад прва деоница од Појата до Крушевца.

Територијом општине пролази магистрална пруга Београд - Ниш нормалног колосека, у дужини од 24,5 км. Железничка пруга је двоколосечна до станице у Сталаћу, одакле се наставља једноколосечна пруга на југ према Ђунису и даље Нишу, као и према Крушевцу (4,5 км кроз територију општине). Тренутно је у изградњи деоница Сталаћ - Ђунис у оквиру брзе пруге Београд - Ниш (реконструкција постојећег и изградња другог колосека).

Општина Ћићевац се снабдева водом за пиће из регионалног система "Ћелије" од 2016. године. Претходно је у Ћићевцу, Лучини, Сталаћу, Граду Сталаћу и Мрзеници коришћена вода из изворишта "Моравиште" на десној обали Велике Мораве и секундарна водоводна мрежа, стара преко 50 година. Постоји и 19 јавних чесми. Насеља Браљина, Мојсиње и Трубареву немају организовано водоснабдевање. Постојећа секундарна водоводна мрежа се континуирано реконструише, са нагласком на замену азбест-цементних водоводних цеви, али и даље постоје делови које су стари преко 50 година и који су у плану за реконструкцију. У изградњи су секундарне водоводне мреже у Лучини и Појате. Тренутно је у општини 1.769,

односно 63,38 % од укупног броја домаћинстава (2.971) прикључено на централни систем водоснабдевања. Овај проценат је мањи од републичког просека (78 %)

Не постоји организовано сакупљање и одвођење отпадних вода, осим делимично у самом Ћићевацу. У осталом делу општине употребљене воде се директно без обраде пуштају у нехигијенске упијајуће септичке јаме или директно у земљиште.

Општина Ћићевац је укључена у државни пројекат "Чиста Србија", кроз који је предвиђено да се до 2025. године изгради Постројење за прераду и пречишћавање отпадних вода у Лучини и 62 километара канализационе мреже која би обезбедила одвођење отпадних вода из самог града Ћићевца и Појата, Сталаћа, Града Сталаћа и Лучине.

Сва насељена места у општини Ћићевац имају електричну мрежу којом се допрема електрична енергија задовољавајућег квалитета и напона. Мрежа се константно надограђује и модернизује како на високим тако и на ниском напону у складу са потребама становништва и привреде, уз изградњу нових трафостаница, нових далековаода, реконструкцију објеката и замену постојећих дрвених стубова новим бетонским.

Дигитална инфраструктура је солидно развијена и највећи део општине је покривен интернетом солидног квалитета.

Организованим изношењем смећа обухваћено је око 95 % становништва општине. Смеће се и даље односи на неусловна сметлишта у близини Велике Мораве и близу пута Појате - Ражањ, која немају било какву дугорочну перспективу експлоатације. У селима постоје 22 дивље депоније на којима локално становништво неконтролисано одлаже отпад. Већ дуже време општина Ћићевац очекује да заживи најављени систем регионалних депонија да би трајно решила проблем изношења смећа, али како до тога није дошло налази се у проблему јер постојећи систем није одговарајући, ни функционално, нити је у складу са савременим еколошким стандардима.

Селекција и прерада отпада није развијена у довољној мери. Упркос неким покушајима у прошлости није заживео система селекције отпада ни на примарном нивоу, у домаћинствима, нити приликом управљања отпадом у даљим фазама. ЈКСП "Развитак" врши прикупљање, прераду и продају пластичног отпада.

Иако не постоји континуирани мониторинг стања животне средине у општини, на основу доступних података је утврђено да су највише загађени водотокови и подземне воде, који су нижег квалитета од захтеваног. Квалитет ваздуха и земљишта није значајније угрожено, осим утицаја неконтролисаног одлагања отпада.

Генерално посматрано, путна и комунална инфраструктура није довољно развијена у општини Ћићевац, посебно у руралном делу општине, док инфраструктура у области заштите животне средине практично и не постоји. Општину Ћићевац очекују велика улагања у инфраструктуру у наредном периоду (завршетак изградње ауто-пута Појате - Крушевац и деонице брзе пруге Београд - Ниш од Сталаћа до Ђуниса), изградња канализационе мреже и замена секундарне водоводне мреже у већем делу општине), како би се приближила стандардима који постоје у европском окружењу, а треба имати у виду и обавезе које ће по том питању наша држава да преузме кроз преговоре о приступању Европској унији.

ЕКОНОМИЈА

Вековима се становништво овог краја претежно бавило пољопривредом. Пољопривредна производња је била условљена веома повољним орографским, геолошким, педолошким и климатским условима. У периоду после стицања самосталности наше државе у општини Ћићевац је радио рудник угља, а развојем саобраћаја општина је постала важно чвориште путева. У периоду после Другог светског рата, општина Ћићевац је доживела значајан економски напредак. Најзначајнији успеси постигнути су у развоју индустрије и њене материјално техничке основе. Основне природне карактеристике, положај, структура становништва и изграђена инфраструктура чинили су и основу привредног развоја општине Ћићевац.

Сем значајних резултата у развоју индустрије, остварен је и убрзан развој и у осталим привредним и непривредним гранама. Погодности за развој индустрије су изграђени производни капацитети, изграђена инфраструктура, добра сировинска основа, као и добра саобраћајна повезаност са окружењем. Најзаступљеније привредне гране у општини Ћићевац су дрвно прерађивачка индустрија, индустрија грађевинског материјала, трговина, угоститељство и саобраћај. У последње време на територији општине је забележен развој предузетништва, тако да је током 2020. године било регистровано 75 активних привредних друштава и 302 предузетника. У селу Појате се развија индустријска зона у којој тренутно послује десетак привредних друштава и предузетника.

Ипак и даље се велики део становништва бави пољопривредом и то веома често као допунском делатношћу. Према Попису пољопривреде из 2012. године, у општини Ћићевац је било 1.485 газдинстава која су обрађивала 3.567 хектара земље, односно 2,5 хектара по газдинству. Тренутно је званично регистровано око 780 пољопривредних газдинстава у општини Ћићевац. Најзаступљеније области су ратарство, повртарство, воћарство и сточарство. Главне карактеристике пољопривредне производње у Ћићевцу су велика уситњеност и разбацаност поседа, неспецијализованост, нестандардизованост и недовољна тржишна усмереност производње. Не постоје пољопривредне задруге а стручну подршку пољопривредним произвођачима пружа Пољопривредна станица Крушевац. Општина Ћићевац издваја одређена средства (око 5 милиона РСД) из општинског буџета за субвенционисање пољопривредне производње свог становништва.

Током 2020. године у Ћићевцу, према подацима Републичког завода за статистику, регистровано је 2.389 запослених, од којих је највише радило у прерађивачкој индустрији (995 особа), потом у трговини, државној управи, локалној самоуправи и организацијама обавезног социјалног осигурања. Просечна нето зарада у јулу 2021. године износила је 51.990 динара, односно 80,31% од републичког просека (64.731 динар). Према евиденцији Националне службе за запошљавање, у децембру 2021. године је било регистровано 712 незапослене особе, од чега су 431 (60.53%) биле жене. Пропорционално, највећи удео код незапослених је био међу женама између 30-54 године старости.

У последње време туризам добија све више на значају и представља велики потенцијал за развој општине у будућности. Локална заједница није до сада имала довољно искуства у туризму па се посетиоци обично кратко се задржавају у Ћићевцу. Током 2019. године је регистровано 3.187 ноћења туриста. Постојање јединствених локалитета (Мојсињска Света Гора, средњевековни град Сталаћ, Стеванац, верски објекти и др.) који могу да се ставе у функцију туризма представља добру основу за развој ове привредне

гране али постоје и значајни проблеми, као нпр. недостатак институција и искуства у локалној заједници, недостатак смештајних капацитета и недовољно развијена туристичка инфраструктура, које у будућности треба превазићи да би се значајно повећао број туриста и приходи локалног становништва од туризма.

По последњој Уредби о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2014. годину ("Службени гласник Републике Србије", бр. 104/2014), општина Ћићевац спада у трећу групу локалних самоуправа, са степеном развијености од 60 - 80% од републичког просека.

ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Одрживи развој локалне заједнице ослања се на обезбеђење високог квалитета услуга из области здравствене и социјалне заштите.

Здравствена заштита. Институција која је носилац активности у области здравствене заштите је *Дом здравља Ћићевац*. У обављању здравствене делатности на примарном нивоу Дом здравља пружа превентивне, дијагностичке, терапијске и рехабилитационе услуге из области опште медицине, медицине рада, здравствене заштите деце, здравствене заштите жена, стоматолошке здравствене заштите деце и одраслих, патронаже, лабораторијске, рентген и ултразвучне дијагностике, кућног лечења и хитне медицинске помоћи.

Здравствена заштита се пружа у објектима Дома здравља у Ћићевцу, у здравственој станици у Сталаћу и амбулантама у Плочнику, Браљини и Трубареву. Од почетка пандемије КОВИД-19 због повећаног оптерећења система здравствене заштите иста је била пружана само у централном објекту у Ћићевцу, а током 2022. године обновљен је рад Здравствене станице у Сталаћу.

Здравствену заштиту на секундарном нивоу грађани/ке општине Ћићевац остварују углавном у *Општој болници Крушевац*. Активности у вези јавног здравља на територији општине Ћићевац реализује *Завод за јавно здравље Крушевац*. *Приватна лекарска пракса* није заступљена на територији општине Ћићевац.

Генерално, уочљив је недостатак стручних кадрова у здравству и геронтолошке службе, што посебно добија на значају када се има у виду да је становништво општине све старије, да млади напуштају села те је све већи број старачких домаћинстава. Разуђеност насељених места у општини условљава релативно велики број објеката у којима се спроводи здравствена заштита у односу на број становника и капацитете Дома здравља Ћићевац, са великим трошковима одржавања, посебно грејања.

Социјална заштита је веома важна за локалну заједницу јер су потребе становништва за социјалном заштитом велике. Више је разлога за то, од свеопште економске ситуације у земљи, преко негативног природног прираштаја и демографског пражњења брдско-планинског подручја општине, регресивне структуре становништва, значајног пада броја радно способног становништва, велике стопе незапослености и др. Социјалну заштиту становништва општине Ћићевац обезбеђују Република Србија и локална самоуправа, уз подршку донаторске заједнице.

Кључне институције у области социјалне заштите су *Општина Ћићевац* и *Центар за социјални рад за општине Варварин и Ћићевац - Одељење у Ћићевцу*. Општина Ћићевац обезбеђује остваривање одређених права свом становништву дефинисана Одлуком о социјалној заштити општине Ћићевац и Одлуком о финансијској подршци породици са

децом општине Ћићевац, које је усвојила Скупштина општине Ћићевац. У оквиру Општинске управе Ћићевац постоји Одсек за друштвене делатности, скупштинске, опште и заједничке послове који обавља послове из области социјалне заштите у надлежности локалне самоуправе.

Локална самоуправа издваја значајна средства за социјалну и дечју заштиту (29.950.000 РСД је опредељено за ове намене у буџету за 2022. годину). По важећој Одлуци о социјалној заштити општине Ћићевац, локална самоуправа финансира остваривање одређених права и услуга из ове области: Право на једнократну помоћ, Право на опрему корисника за смештај у установу или другу породицу, Право на новчану накнаду за свако новорођено дете и новчану накнаду породиљама, Право на путне трошкове и исхрану пролазника, Право на накнаду трошкова сахране и Право на бесплатан оброк.

Центар за социјални рад покрива две суседне општине, Ћићевац и Варварин. Одељење Центра у Ћићевцу запошљава 11 радника, од којих 9 финансира Република, док локална самоуправа финансира рад 2 радника. Центар има проблем који је веома чест у малим срединама где не постоји могућност да се рад организује по службама, већ су радници приморани да раде све врсте послова што им не оставља простора за специјализацију у одређеним областима, што би било у интересу корисника и квалитета рада. Четири радника раде у оба одељења (у Ћићевцу и у Варварину). Једна од тешкоћа у раду и организовању послова Центра је неодговарајући објекат монтажног типа који не пружа задовољавајуће услове за његов рад

У току 2021. године Центар је радио са укупно 581 корисника, од који је 341 (58,7 %) било жена. По животној доби, највише корисника је било из редова одраслих (44,58 %), старих (33,56 %), деце (12,05 %) и младих (9,81 %). Посебан проблем представља што одређен број становника који спадају у више социјално угрожених група: деца, особе са инвалидитетом, стари, самохрани родитељи и др.

Посебан проблем за општину је представљао велики број особа које су у последњих 30 година дошла са статусом избеглих или интерно расељених лица и повратника по споразуму о реадмисији. Током времена се велики број њих одселио, док је за већину оних који су остали решено стамбено питање. У 2022. години је преостало 10-ак породица интерно расељених лица којима још није решено стамбено питање.

Већина установа и објеката у граду немају приступ прилагођен кретању особа са инвалидитетом, посебно особама које користе помагала за кретање.

Од услуга из домена социјалне заштите развијена је једино услуга личног пратиоца за децу са сметњама у развоју, која се тренутно пружа за 7 корисника. Општина је у више наврата организовала и услугу Помоћ у кући за старе и за одрасле особе са сметњама у развоју, али до сада није успела да пронађе начин да се ова по свему веома важна и захтевна услуга пружа на одрживи начин, те је услуга била пружана само на основу донаторске финансијске подршке. На територији општине Ћићевац нема акредитованих пружаоца услуга социјалне заштите.

ОБРАЗОВАЊЕ

Образовање са данас у Ћићевцу спроводи у Предшколској установи "Дечји вртић", основним школама "Доситеј Обрадовић" у Ћићевцу и "Војвода Пријезда" у Сталаћу и средњој Економско-трговинској школи Крушевац – Одељење у Ћићевцу. За рад образовних институција у општини испред Министарства просвете надлежна је Школска управа у Крушевцу.

Образовање у Ћићевцу има проблеме који су веома чести у локалним срединама у Србији. Присутна је вишедеценијска тенденција смањивања броја ученика и потребног наставног кадра, посебно млађег и стручног. Приметно је и споро прилагођавање школског система потребама тржишта рада, односно недостатак образовних профила примерених потребама савременог друштва.

Предшколским образовањем је обухваћено 200 деце. Предшколска установа има значајан недостатак капацитета у односу на потребе и неопходно је проширење капацитета постојећих или изградња новог објекта. Ово посебно добија на значају уколико се има у виду да негативне демографске тенденције витално угрожавају локалну заједницу и да је неопходно побољшати услове у којим млади родитељи узгајају децу.

Школским образовањем је у школској 2021/22 години обухваћено 623 деце, од чега 538 основно-школским, а 85 средње-школским образовањем. Одељења основних школа постоје у највећем броју села у општини, изузев у Мојсињу, Трубареву и Браљини. Школе у општини Ћићевац, посебно у сеоским срединама, углавном раде у неодговарајућим објектима који захтевају санацију и реконструкцију, присутна је потреба улагања у образовна средства и кабинете. Школски објекти у селима немају одговарајућу дигиталну инфраструктуру која је потребна да задовољи потребе за "on-line" наставом која је постала актуелна развојем пандемије.

КУЛТУРА

Културни живот у општини Ћићевац се највише заснива на раду Народне библиотеке Ћићевац, која представља једину јавну институцију која се бави културом преко 60 година. Народна библиотека Ћићевац обавља делатност у простору од 1.700 м² у центру Ћићевца. Овај објекат има и дворану са 340 седишта. Ова институција културе своје делатности остварује кроз разноврсне садржаје и послове од којих као посебне целине могу да се издвоје послови на набавци и обради библиотечке грађе, послови филмске продукције, послови на организацији културних и забавних активности, сценско-музичка делатност, културно-уметнички аматеризам, ликовно и књижевно стваралаштво, информисање и едукација становништва и реализација програма и манифестација чији је покровитељ Општина Ћићевац.

У оквиру Народне библиотеке Ћићевац делују и Културно-уметничко друштво "Моравац" са преко 100 чланова које 2022. године обележава 60 година рада, Аматерско позориште Ћићевац и Дечији хор „Звончићи“.

Народна библиотека Ћићевац, својим корисницима у току године приреди око 60 културних догађаја, културних манифестација од значаја за читаву општину и регион, ликовних колонија и изложби, приредби и концерата, позоришних представа, филмских

пројекција и литерарних конкурса. Традиционално сваке године се организују "Младеначки сабор" и и Фестивал здраве хране "Здрав фест" у Ћићевцу, "Морава нас вода одранила" код Куле Тодора од Сталаћа, "Под крилима Архангела" у порти манастира Светих архангела у Сталаћу, "Владанови дани" у Мрзеници, "Ивањдански сабор" у Плочнику, "Дани Светог Пантелејмона" у Лучини и још неколико културних манифестација, док се у оквиру обележавања Дана општине Ћићевац (27. јуна) организује већи број културних дешавања. Све наведене манифестације су по правилу добро посећене.

СПОРТ

У Општини Ћићевац постоји 15 спортских клубова аматерског карактера у којима тренира око 200 јуниора и 300 сениора. Од 2000. године активан је Општински спортски савез Ћићевац који окупља све спортске клубове у општини Ћићевац. Своје активности клубови реализују у неколико спортских објеката у Ћићевцу: спортској хали, фискултурним салама у школама, фудбалским теренима у Ћићевцу, Лучини, Сталаћу, Појатама и Плочнику и теренима за мале спортове који постоје у скоро свим насељеним местима у општини.

КЉУЧНИ НАЛАЗИ АНАЛИЗЕ ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

Општина Ћићевац је мала општина, али са великим развојним потенцијалима. Природа је по много чему била издашна у овом крају, те је захваљујући пре свега веома добром положају, повољним климатским условима, топографијом и водним богатством овај крај од памтивека био насељен и омогућавао квалитетан живот својем становништву које се традиционално бавило пољопривредом.

У другој половини прошлог века општина Ћићевац је доживела вишедеценијски период интензивног развоја, индустријализације и урбанизације до краја осамдесетих година прошлог века, после чега је задесио, као и друге средине у Србији, веома тежак период који су карактерисали транзиција политичког и економског система која још увек није завршена. Пољопривреда је била и остала важна привредна грана којом се највећи део становништва бавио као основном или додатном делатношћу. Привреда је релативно добро развијена, имајући у виду величину општине и број становника.

Општина Ћићевац има за своју величину веома разуђену територију, што захтева улагање значајних средстава у путну и комуналну инфраструктуру, објекте у функцији здравствене заштите и образовања. Општина Ћићевац има велики проблем због смањења natalитета, све неповољније старосне структуре становништва и других негативних демографских тенденција које прете да њен већи део, посебно онај који има рурални карактер, остане без довољног броја становника чиме би био угрожен њен равномерни развој и економски потенцијал у будућности. Из наведених разлога је веома важно да се нађе начин да сеоска насеља оживе и поново постану центар виталности и обнове заједнице, чиме активности на побољшању услова живота на селу добијају на значају.

Анализирајући развој општине у последњем периоду стиче се утисак да велики, пре свега природни потенцијали и повољан географски положај нису на најбољи начин искоришћени и да постоји значајан простор за напредак у будућности. Развој општине није био плански и систематичан, иако је Скупштина општине Ћићевац од 2007. године усвојила неколико стратешких развојних докумената који, на жалост, нису имали велику употребну вредност јер нису систематски имплементирани и добили на значају какав је требало да имају. Нису створени механизми за њихову имплементацију, пре свега кроз повезивање са општинским годишњим програмима развоја и буџетом локалне самоуправе. Преовладава утисак да је локална самоуправа израдила стратешке развојне документе само зато што је из разних разлога била принуђена, али после усвајања они нису имали неку практичну употребну вредност.

Иако излази на Коридор X, Општина Ћићевац је до сада највише била позната као транзитна јер магистрални пут Појате - Чачак пролази кроз већину насељених места у општини, а у Сталаћу је и важно чвориште железничког саобраћаја. Изградњом ауто-пута Појате-Прељина, чији завршетак се очекује током 2022. године, општина Ћићевац биће стављена пред велики развојни изазов јер ће изгубити транзитни карактер, али ће и даље имати веома повољан положај који треба искористити за будући развој општине. Потребно је добро сагледати све предности и мане ситуације која ће настати отварањем ауто-пута и одредити којим путем ће се локална заједница развијати у будућности. Да би потенцијали општине Ћићевац били искоришћени на најбољи могући начин за побољшање квалитета живота њеног становништва, потребно је да се у будућности плански и систематски ради на томе. Потребно је да се постигне сагласност свих релевантних фактора у локалној заједници

око тога на који начин ће да се општина развија, који су главни развојни правци и приоритетни циљеви који се желе остварити у будућности.

Приликом планирања развоја општине Ћићевац треба да се узму у обзир и специфичности савременог доба, тако да развој локалне заједнице треба да буде у складу са окружењем на регионалном и на националном нивоу и шире. Развој треба да буде заснован на традицији, компаративним предностима и локалним специфичностима, уз уклањање уочених недостатака и приближавање актуелним стандардима у европском окружењу

SWOT АНАЛИЗЕ

Чланови Координационог тела и радних група за израду Плана развоја општине Ћићевац су кроз SWOT анализе идентификовали најважније снаге, слабости, могућности и претње по развојним правцима.

SWOT АНАЛИЗА за Развојни правац 1 - Урбанизам и животна средина

<u>ПРЕДНОСТИ:</u>	<u>СЛАБОСТИ:</u>
<p>Постојање, искуство и ресурси локалних јавних предузећа (ЈКСП "Развитак" и ЈП "Путеви")</p> <p>Повезаност на Регионални систем водоснабдевања Расинског округа</p> <p>Дефинисана локација за фабрику за пречишћавање отпадних вода</p> <p>Природни ресурси</p> <p>Отвореност локалне самоуправе за сарадњу</p> <p>Постојање путне и електричне мреже до свих насељених места у општини</p> <p>Добра сарадња са републичким институцијама</p> <p>Јавни радови</p> <p>Цивилни сектор у области заштите животне средине</p> <p>Сарадња са школама и вртићима у области заштите животне средине</p>	<p>Недовољно добра мрежа (интернет)</p> <p>Недовољан број стручних кадрова</p> <p>Незаинтересованост људи за запошљавање у јавном сектору због малих плата</p> <p>Недовољна техничка и материјална опремљеност ЈКСП "Развитак"</p> <p>Недовољан капацитет локалних гробаља</p> <p>Недовољна покривеност села пијаћом водом</p> <p>Не обавља се селекција отпада</p> <p>Несанитарне депоније према Варварину и Ражњу и већи број "дивљих" депонија</p> <p>Непостојање мониторинга квалитета ваздуха и воде</p> <p>Застарели модели грејања</p> <p>Непостојање канализационе мреже у највећем делу општине</p> <p>Отпадне воде се не пречишћавају (осим у „Трајалу“)</p> <p>Атмосферска канализација</p> <p>Недовољна покривеност територије Општине Просторним планом и урбанистичким плановима</p> <p>Лоше стање постојеће путне мреже</p> <p>Небезбедност у саобраћају и лоша сигнализација</p>

<p><u>ШАНСЕ:</u></p> <p>Дигитализација Увођење географског информационог система (ГИС) Увођење платних разреда (промена модела награђивања у јавном сектору) Прикључење локалних сеоских водовода на Регионални систем водоснабдевања Расинског округа Развој туристичке инфраструктуре Изградња електромреже за подручје Стеванца Санација сметлишта и дивљих депонија Одлагање отварање регионалне депоније у Срњу Едукације становништва, посебно школске деце, за рециклажу и бацање отпада, Покретање сточног гробља Израда локалног регистра загађивача Кажњавање загађивача Еколошка инспекција Гасификација Пречишћавање отпадних вода Донаторска средства за пројекте из области заштите животне средине Развој планске документације Модернизација путне мреже</p>	<p><u>ПРЕТЊЕ:</u></p> <p>Одлагање отварање регионалне депоније у Срњу Менталитет и навике становништва Инертност Мини-хидроелектране Нелегално коришћење природних ресурса Корупција Демографске тенденције Немогућност задржавања младих и образованих кадрова Елементарне непогоде Утицај аутопута на атарске путеве</p>
--	--

SWOT АНАЛИЗА за Развојни правац 2 - Привреда и Локални економски развој

<p><u>ПРЕДНОСТИ:</u></p> <p>Повољан географски положај „на три Мораве“ Близина регионалног центра (Крушевац) Постојање и активности Републичке привредне коморе Крушевац и Агенције за регионални развој Расинског округа Развијена локална привреда Традиција у дрвно-прерађивачкој и грађевинској индустрији Задовољавајућа стопа запослености становништва општине Финансијска подршка из општинског буџета за запошљавање и samozapoшљавање Примери добре праксе у пољопривреди Пољопривредна станица у Крушевцу</p>	<p><u>СЛАБОСТИ:</u></p> <p>Одсељавање становништва Не постоји општинска туристичка организација Незадовољавајуће стање локалне путне мреже Неразвијена комунална инфраструктура (водовод и канализација) Уситњеност замљишних поседа Удруживање у пољопривреди и привреди Експропријација земљишта за потребе аутопута Дуготрајно занемаривање пољопривреде Застарелост пољопривредне механизације Недостатак радне снаге, посебно квалификоване</p>
---	--

<p>Финансијска подршка пољопривредницима из општинског буџета Природни потенцијали Потенцијал за развој туризма Кајакашки клуб у функцији развоја туризма</p>	<p>Несређеност власништва пољопривредне земље Наводњавање Неконтролисана употреба пестицида Неорганизован откуп пољопривредних производа Неинформисаност пољопривредника Мали смештајни капацитети Туристичка инфраструктура</p>
<p><u>ШАНСЕ:</u></p> <p>Изградња ауто-пута Појате-Прељина Развој туризма (верски, ловни и спортско-рекреативни, аутдор) Постојање перспективних туристичких локалитета Постојање локације за индустријску зону Гасификација Унапређење модела финансирања пољопривредне производње од стране локалне самоуправе Укрупњавање парцела Развој саветодавне функције у пољопривреди Развој прерађивачких капацитета Долазак инвеститора Обнова задругарства Удруживање привредника Едукације пољопривредних произвођача Туристичке манифестације Донаторска средства Измена Просторног плана</p>	<p><u>ПРЕТЊЕ:</u></p> <p>Демографске тенденције Изградња ауто-пута Појате-Прељина Менталитет локалног становништва Одсуство интересовања за продају пољопривредног земљишта Непредвидиве цене пољопривредних производа Недостатак средстава за развој система у области заштите животне средине</p>

SWOT АНАЛИЗА за Развојни правац 3 - Друштвене делатности

<p><u>ПРЕДНОСТИ:</u></p> <p>Добро организована локална власт Постојање организација и институција у области друштвених делатности Добра међуинституционална сарадња Мала средина Амбициозни млади људи Постојање услуге личних пратиоца особа са инвалидитетом Уређен нормативни оквир и искуство са</p>	<p><u>СЛАБОСТИ:</u></p> <p>Неразвијеност услуга социјалне заштите у општини Непримењивање локалне Стратегије развоја социјалне заштите Недовољно издвајање из општинског буџета за социјалну заштиту Не постоје локални акредитовани пружаоци услуга социјалне заштите Општина не финансира стручне раднике</p>
---	--

<p>пружањем услуге Помоћ у кући Акредитоване геронтодомаћице Добри резултати у основном образовању Добра опремљеност основних школа Услуге предшколске установе за сву децу са територије општине Стипендирање студената Добра локација објекта Народне библиотеке у Ћићевцу Добра опремљеност Народне библиотеке у Ћићевцу за организацију културних догађаја Добра сарадња Народне библиотеке са цивилним сектором Заинтересованост публике за културне догађаје Искусан и уигран тим радника у култури Постојање спортских клубова Традиција рада са децом у спорту Подршка локалне самоуправе спортским организацијама Постојање општинског спортског савеза Добра инфраструктура у спорту</p>	<p>Центра за социјални рад у Ћићевцу Слаба партиципација и активност корисника Неодговарајући објекат за Центар за социјални рад у Ћићевцу Све мање деце Неразвијена популациона политика Лоше стање предшколских и школских објеката Недостатак знања и искуства за инклузивну наставу Недовољан капацитет предшколске установе за пријем нове деце Мала издвајања за културу Недовољан број радника у култури Лоше стање објекта Народне библиотеке Ћићевац Неефикасно и скупо грејање објеката Недостатак новчаних средстава за санацију и реконструкцију школа Недовољна покривеност школских објеката мрежама мобилне телефоније за працење on-line наставе Недостатак наставног кадра у образовном систему, посебно млађих и стручних</p>
<p><u>ШАНСЕ:</u></p> <p>Развој услуга социјалне заштите, пре свега услуге Помоћ у кући Промена система финансирања услуга социјалне заштите Донаторска средства за развој система социјалне зештите Међуопштинска сарадња Уклањање архитектонских баријера Израдња новог објекта за предшколску установу Увођење продуженог боравка у основним школама Повећање финансијске подршке родитељима са децом Унапређење људских ресурса Дигитализација Умрежавање различитих актера у друштвеном животу (појединци, институције) Отварање Завичајног музеја Веће учешће жена у спорту</p>	<p><u>ПРЕТЊЕ:</u></p> <p>Недовољно финансијских средстава за социјалну заштиту Демографске тенденције Елементарне непогоде Непрофесионалност при одлучивању о додели средстава у социјалној заштити Трговина утицајем, корупција Стандард становништва Инертност Менталитет Утицај глобалних трендова на образовање и васпитање Забрана запошљавања у јавном сектору Неизвесна епидемиолошка ситуација (COVID-19) Све мањи број ученика у школама</p>

Бољи менаџмент у спорту Изградња базена	
--	--

ВИЗИЈА

Општина Ћићевац је привлачно место за живот, очуваног и заштићеног природног и културног наслеђа и добара, средина без сиромаштва, у којој становништво има обезбеђену квалитетну и савремену инфраструктуру и живи достојанствено од свог знања и рада. Развој општине Ћићевац плански је заснован на компаративним предностима, повољном пословном окружењу и принципима, добре управе и одрживог економског развоја у коришћењу и управљању природним ресурсима и добара као великог развојног потенцијала општине, уз максимално коришћење повољног географског положаја.

РАЗВОЈНИ ПРАВЦИ

Најважнији развојни правци општине Ћићевац у наредном седмогодишњем периоду на који се односи План развоја општине Ћићевац су следећи:

1. Одрживи локални економски развој
2. Развој модерне инфраструктуре
3. Побољшање квалитета живота становништва

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА

У следећем делу Плана развоја општине Ћићевац представљени су приоритетни циљеви, приказани по развојним правцима.

РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ БР. 1: Одрживи локални економски развој

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 1.1 - Побољшана пословна инфраструктура

ОПИС: Општина Ћићевац има недовољно развијену пословну инфраструктуру, иако има релативно јаку привреду у односу на величину општине и број становника. Већи привредни субјекти, који углавном и имају посебне потребе у погледу пословне инфраструктуре, присутни су у Сталаћу, Ћићевцу и Појатама. Општина Ћићевац је започела активности на обезбеђењу свих потребних урбанистичких и инфраструктурних услова за рад и развој постојећих фирми. Генералним планом Ћићевац из 2009. године дефинисана је Индустијска зона "Појате" која обухвата 214 хектара земљишта и намењена је за индустрију, сервисе и складишта. У индустријској зони послује десетак фирми и локална самоуправа ради на обезбеђењу одговарајуће комуналне инфраструктуре. Просторним планом из 2011. године је

предвиђена могућност прављења индустријских зона и у другим насељеним местима у општини.

У савременим условима Општина Ћићевац треба да обезбеди савремену пословну инфраструктуру да би омогућила раст и развој постојећих привредних субјеката и да би привукла потенцијалне инвеститоре да отпочну своје пословање у општини Ћићевац, за шта постоје одређени предуслови: земљиште које може да се стави у ту намену, веома атрактиван положај на раскрсници Коридора Х и Моравског коридора и близина неколико већих урбаних центара одакле би, у случају потребе, могла да се обезбеди додатне људске ресурсе (Крушевац, Параћин, Ћуприја, Алексинац и др.). Из наведених разлога локална самоуправа ће приоритетно радити на формирању индустријских зона "Ћићевац" и "Сталаћ" и Индустријског парка на локацији поред пута Ћићевац – Варварин, који ће имати модерну и квалитетну инфраструктуру што ће подићи ниво атрактивности понуде за потенцијалне инвеститоре, док ће развој других индустријских зона зависити од интересовања инвеститора и могућности локалне самоуправе.

Индикатор успеха бр.1: број индустријских зона

Вредност индикатора на дан 31.12.2021. године: 1 индустријска зона

Циљана вредност на дан 31.12.2029. године: 3 индустријске зоне

Индикатор успеха бр.2: број индустријских паркова

Вредност индикатора на дан 31.12.2021. године: 0 индустријских паркова

Циљана вредност на дан 31.12.2029. године: 1 индустријски парк

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 1.2 - Развој привреде кроз улагања инвеститора

ОПИС: Да би се обезбедио квалитетнији живот становништва и одрживи развој локалне заједнице, неопходно је да се подигне ниво привредних активности у општини Ћићевац. Неопходно је да се отворе нова радна места помоћу којих би се смањило број незапослених особа, чиме се стварају бољи услови за постојеће, али и будуће запослене. Један од најважнијих модела развоја привреде јесте кроз привлачење инвеститора, домаћих или страних. Да би до тога дошло, потребно је систематски радити на изградњи модерне пословне инфраструктуре (индустријске зоне и паркови), убрзању процедура које су у надлежности локалне самоуправе, развоју људских ресурса, ангажовању доступних ресурса, на креирању мера које би могле да повећају атрактивност локалне понуде за потенцијалне инвеститоре и на промоцији Општине Ћићевац као добре дестинације за инвестирање и започињање пословања. Све ове активности би требало да подстицајно утичу на инвеститоре да донесу одлуку да инвестирају и започну своје пословање управо у Ћићевцу.

Индикатор успеха: број привредних субјеката (привредних друштава и предузетника)

Вредност индикатора на дан 31.12.2021. године: 377

Циљана вредност на дан 31.12.2029. године: 430

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 1.3 - Сектор микро, малих и средњих привредних друштава као окосница локалног економског развоја

ОПИС: Сектор микро, малих и средњих привредних друштава представља окосницу локалног економског развоја због своје флексибилности, способности брзог прилагођавања, креативности и иновативности, значајног учешћа у укупној запослености и бруто-националном дохотку заједнице. Овај сектор чини 99% од укупног броја привредних субјеката у држави и веома је значајан, посебно у транзиционим економијама. Међутим, микро, мала и средња привредна друштва најчешће немају све потребне ресурсе да би развила своје потенцијале и неретко им је потребна подршка заједнице, посебно у вези пружања финансијске подршке, приступу информацијама, подршке у пласману производа и услуга и др. Поред постојећих организација за подршку пословању које делују на подручју општине Ћићевац (Регионална привредна комора Крушевац, Агенција за регионални развој Расинског округа, Унија послодаваца Србије и др.), подршку развоју овог сектора, у оквиру својих надлежности, пружа и локална самоуправа која ће радити на унапређењу модела подршке за пословне субјекте који спадају сектор микро, малих и средњих привредних друштава, посебно оних који буду пословали по моделу социјалног предузетништва.

Индикатор успеха: број запослених у ММСП сектору према општини рада

Вредност индикатора на дан 31.12.2021. године: 2.199

Циљана вредност на дан 31.12.2029. године: 2.500

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 1.4 - Развој туризма у Ћићевицу

ОПИС: Туризам као привредна грана није у довољној мери развијен у општини Ћићевац. Број регистрованих туриста, њихових ноћења и туристичка потрошња су практично занемарљиви у претходном периоду, туристичка инфраструктура практично не постоји, а организованим развојем туризма се практично нико није бавио у локалној самоуправи. Постојећи смештајни капацитети нису довољно развијени а приходи локалног становништва од туризма су практично занемарљиви.

Постоји значајан потенцијал за развој туризма у општини Ћићевац, пре свега у виду средњевековног града Сталаћа, Мојсињске Свете Горе, атрактивне долине Јужне Мораве и предела Саставка, где се спајају Јужна и Западна Морава и одакле почиње свој ток Велика Морава. Да би туризам постао значајна привредна грана и један од ослонаца развоја локалне економије, Општина Ћићевац је решена да плански и систематски ради на његовом развоју. Посебан значај имаће покретање Туристичке организације Ћићевац, која треба да има централно место у активностима локалне заједнице у правцу развоју туризма.

Индикатор успеха бр.1: број ноћења туриста

Вредност индикатора током 2019. године: 3.400

Циљана вредност на дан 31.12.2029. године: 10.000

Индикатор успеха бр.2: просечан број ноћења по туристи

Вредност индикатора на дан 31.12.2021. године: 1

Циљана вредност на дан 31.12.2029. године: 2

Индикатор успеха бр.3: приход локалне самоуправе од боравишне таксе

Вредност индикатора на дан 31.12.2021. године: 199.620 динара

Циљана вредност на дан 31.12.2029. године: 600.000 динара

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 1.5 - Модернизација пољопривреде

ОПИС: Велики део становништва општине Ћићевац се традиционално бави пољопривредом, али веома често као допунском делатношћу. Најзаступљеније области су ратарство, повртарство, воћарство и сточарство. Имајући у виду главне карактеристике локалне пољопривредне производње - велику уситњеност и разбацаност поседа, неспецијализованост, нестандардизованост и недовољну тржишну усмереност производње, потребно је модернизовати пољопривредну производњу да би пољопривреда била препозната као једна од привредних грана на којој може да се заснива будући развој општине. Међутим, будући да већи део општине руралног карактера, да је земљиште углавном доброг квалитета и да добар део становништва остварује одређене приходе од пољопривреде, неопходно је да се модернизује пољопривредна производња како би локално становништво повећало приходе од пољопривреде и самим тим подигло квалитет живота.

Индикатор успеха бр. 1: површина земљишта са вишегодишњим засадима

Вредност индикатора на дан 31.12.2021. године: 70 хектара

Циљана вредност на дан 31.12.2029. године: 100 хектара

Индикатор успеха бр. 2: број пчелињих друштава

Вредност индикатора на дан 31.12.2021. године: 12.000

Циљана вредност на дан 31.12.2029. године: 20.000

Индикатор успеха бр. 3: површина земљишта под виноградима

Вредност индикатора на дан 31.12.2021. године: 35 хектара

Циљана вредност на дан 31.12.2029. године: 50 хектара

РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ БР. 2: Развој модерне инфраструктуре

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 2.1 : Развијена планска документације општине Ћићевац

ОПИС: Општина Ћићевац ће радити на развоју модерне планске документације – просторне и урбанистичке планове који треба да буду основ за даљи развој инфраструктуре и за развојне планове локалне самоуправе у будућности. Неопходно је да се изради нови Просторни план (последњи је израђен за период од 2011. до 2020. године), као једног од најважнијих документа развојног планирања локалне самоуправе, неопходног за изградњу и функционисање планског система Републике Србије. Поред тога, Поред тога, локална самоуправа ће систематски радити на изради урбанистичких планова (генералне и детаљне регулације) за сва насељена места у општини Ћићевац.

Индикатор успеха: број важећих урбанистичких планова

Вредност индикатора на дан 31.12.2021. године: 1

Циљана вредност на дан 31.12.2029. године: 5

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 2.2 : *Савремена комунална инфраструктура доступна највећем броју становника општине Ћићевац*

ОПИС: Један од највећих проблема у општини Ћићевац јесте недовољно развијена комунална инфраструктура. Општина Ћићевац није до пре неколико година имала квалитетно водоснабдевање свог становништва, док се није прикључила на регионални водовод "Ћелије", а стање постојеће периферне мреже је такво да захтева комплетну замену, док канализациона мрежа практично и не постоји. Путна мрежа развијена али, поред редовног одржавања, захтева и значајна додатна улагања због великог броја неасфалтираних улица и уређење приступних и локалних атарских путева поред инфраструктурних коридора који су у изградњи и који веома мењају приступ одређеним деловима општине, што има посебан значај за пољопривреднике. У плану је и гасификација комплетне општине.

Општина Ћићевац има за циљ да свом становништву обезбеди комуналну инфраструктуру у свим насељеним местима, у складу са савременим стандардима у тој области, чиме се стварају основе за квалитетнији живот становништва и обнову села, пре свега у демографском и економском погледу. Велики корак у том правцу представља учешће општине Ћићевац у националном пројекту "Чиста Србија", кроз који је већ почела изградња савременог канализационог система и завршетак мреже за водоснабдевање на потезу од Појата до Града Сталаћа.

Индикатор успеха бр. 1: број становника прикључених на канализациону мрежу
Вредност индикатора на дан 31.12.2021. године: 0

Циљана вредност на дан 31.12.2029. године: 6.000

Индикатор успеха бр. 2: број прикључака на савремену секундарну водоводну мрежу
Вредност индикатора на дан 31.12.2021. године: 120

Циљана вредност на дан 31.12.2029. године: 3.300

Индикатор успеха бр. 3: број омогућених прикључака на гасовод
Вредност индикатора на дан 31.12.2021. године: 0

Циљана вредност на дан 31.12.2029. године: 3.300

ПРОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 2.3 : *Унапређење животне средине*

ОПИС: Општина Ћићевац практично нема системе помоћу којих се на организовани и свеобухватни начин смањује загађење животне средине, што представља велики проблем за квалитет живота становништва, али и за локални економски развој, посебно у области пољопривреде и туризма. Општина Ћићевац има за циљ да изгради системе који ће довести до побољшања стања у овој области, посебно системе за пречишћавање отпадних вода, организовано одлагање смећа и рециклажу. Поред тога, Општина Ћићевац ће у оквиру својих надлежности и могућности радити на смањењу загађења кроз побољшање мониторинга загађивања и кажњавање загађивача. Посебна пажња биће посвећена повећању енергетске ефикасности објеката у јавној функцији и приватних стамбених објеката и гасификацији општине, што треба да доведе до смањења употребе енергената, посебно фосилних горива.

Индикатор успеха бр. 1: број несанитарних депонија

Вредност индикатора на дан 31.12.2021. године: 24 несанитарне депоније
Циљана вредност на дан 31.12.2029. године: 0 несанитарних депонија
Индикатор успеха бр. 2: број насељених места чије се отпадне воде прерађују
Вредност индикатора на дан 31.12.2021. године: 0 насељених места
Циљана вредност на дан 31.12.2029. године: 5 насељених места

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 2.4 : *Заштита екосистема општине Ћићевац*

ОПИС: Поред развоја система који треба да смање загађење, Општина Ћићевац ће посебну пажњу посветити заштити екосистема од неодговарајућег коришћења и девастације. У оквиру својих надлежности и могућности локална самоуправа ће радити на побољшању мониторинга загађивања и девастирања екосистема и кажњавање одговорних. Посебна пажња биће посвећена очувању и заштити екосистема који имају велики значај за развој туризма у руралним деловима општине (предео Мојсињске Свете горе и долине Јужне Мораве), односно за добијање статуса заштићеног природног добра за ову област.

Индикатор успеха: број заштићених природних добара
Вредност индикатора на дан 31.12.2021. године: 1
Циљана вредност на дан 31.12.2029. године: 2

РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ БР. 3: *Побољшање квалитета живота становништва*

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 3.1 : *Заустављање негативних демографских тенденција*

ОПИС: Општина Ћићевац, као и највећи број локалних самоуправа у Србији, има озбиљан проблем у вези демографије и претеће депопулације, посебно у руралним деловима општине, где се неколико села налазе практично пред гашењем у будућности. Општина Ћићевац има за циљ да креира низ мера које треба да подстакну наталитет, зауставе масовно исељавање, поготово у руралним деловима општине, да се побољша инфраструктура и створе услови за генерисање нових радних места, посебно квалитетних и добро плаћених, чиме би се у догледној будућности зауставиле негативне демографске тенденције и створили услови за одрживи раст локалне заједнице.

Индикатор успеха бр. 1: просечна старост становништва
Вредност индикатора на дан 31.12.2020. године: 46 година
Циљана вредност на дан 31.12.2029. године: 46
Индикатор успеха бр. 2: стопа природног прираштаја
Вредност индикатора на дан 31.12.2020. године: -15
Циљана вредност на дан 31.12.2029. године: 0
Индикатор успеха бр. 3: индекс старења
Вредност индикатора на дан 31.12.2020. године: 189
Циљана вредност на дан 31.12.2029. године: 150

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 3.2 : Унапређење квалитета образовања деце и младих

ОПИС: образовање представља основу за развој сваког друштва. Општина Ћићевац има неповољну образовну структуру свог становништва која у догледно време може бити ограничавајући фактор за развој локалне заједнице. У оквиру својих надлежности Општина Ћићевац ће предузети мере помоћу којих ће на крајњем нивоу унапредити квалитет наставног кадра и саме наставе, чиме би се створили услови за побољшање образовне структуре становништва, што је важан услов за развој локалне економије, стандарда становништва и квалитета живота у локалним заједницама.

Индикатор успеха бр. 1: број стипендија за студенте
Вредност индикатора у школској 2021/22 години: 33

Циљана вредност у школској 2028/29 години: 45

Индикатор успеха бр. 2: број награђених ученика и наставника

Вредност индикатора у школској 2021/22 години: 35

Циљана вредност у школској 2028/29 години: 50

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 3.3 : Социјална и здравствена заштита прилагођена потребама становништва

ОПИС: Вишедеценијска транзиција економског и политичког система наше државе је довео до великог броја транзиционих губитника, односно до значајног повећања број становника којима је потребна подршка заједнице да би решили своје егзистенцијалне проблеме и укључили се у живот заједнице на квалитетнији начин. Упркос позитивним тенденцијама у последње време, још увек је овај број значајан и представља велико оптерећење за Општину Ћићевац. Како се квалитет живота у некој заједници огледа и у томе како се та заједница односи према својим члановима којима је потребна њена подршка, Општина Ћићевац ће предузети мере помоћу којих ће социјална заштита, укључујући и услуге социјалне заштите, бити свеобухватнија и структурирана у складу са реалним потребама корисника. У оквиру својих надлежности и могућности, Општина Ћићевац ће радити на унапређењу квалитета и доступности здравствене заштите становништва, посебно у руралном делу општине.

Индикатор успеха бр. 1: број корисника социјалне заштите на евиденцији Центра за социјални рад Ћићевац

Вредност индикатора на дан 31.12.2020. године: 755

Циљана вредност на дан 31.12.2029. године: 500

Индикатор успеха бр. 2: број услуга социјалне заштите које обезбеђује локална самоуправа

Вредност индикатора на дан 31.12.2021. године: 1

Циљана вредност на дан 31.12.2029. године: 3

Индикатор успеха бр. 3: број здравствених услуга које финансира локална самоуправа

Вредност индикатора на дан 31.12.2021. године: 0

Циљана вредност на дан 31.12.2029. године: 3

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 3.4 : Унапређење понуде културно-уметничких садржаја

ОПИС: Обзиром на величину локалне самоуправе, постоји веома солидна понуда културно-уметничких садржаја намењених становништву општине Ћићевац. Носилац активности у овој области је Народна библиотека Ћићевац, која има значајне ресурсе и искуство у организовању различитих врста културно-уметничких догађаја. Имајући у виду стратешко опредељење за развој туризма као приоритетне привредне гране, потребно је унапредити понуду културно-уметничких догађаја који се односе на приоритетне туристичке локације као што је регион који обухвата остатке средњовековног гарда у Сталаћу, Мојсињску Свету гору и др. Поред тога, присутан је и значајан простор за унапређење квалитета постојећих манифестација и покретање нових.

Индикатор успеха бр. 1: број културно-уметничких догађаја

Вредност индикатора током 2021. године: 60

Циљана вредност током 2029. године: 75

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 1.1 - Побољшана пословна инфраструктура

МЕРА БР. 1.1.1 - Унапређење инфраструктуре за индустријске зоне и веће привредне субјекте

Општина Ћићевац ће систематски радити на побољшању пословне инфраструктуре за кориснике постојеће Индустријске зоне "Појате", за постојеће веће привредне субјекте од интереса за економски развој локалне заједнице и за кориснике будућих индустријских зона и индустријског парка које планира да изгради у наредном периоду. То подразумева изградњу саобраћајница, секундарне водоводне и канализационе мреже, гасоводне мреже, побољшање квалитета постојеће електромреже и изградњу дигиталне инфраструктуре да би сви значајнији привредни субјекти у општини Ћићевац имали основне услове за пословање у складу са стандардима прихваћеним у европском окружењу.

МЕРА БР. 1.1.2 - Изградња и опремање индустријских зона

На површини од 25 хектара, која се у тренутку израде Плана развоја користи за потребе изградње Моравског коридора планира се изградња Индустријске зоне "Ћићевац" која ће превасходно бити намењена привредним субјектима који се баве прерадом пољопривредних производа. Наведена површина се налази у непосредној близини саобраћајне петље на Моравском коридору, поред пута који спаја Ћићевац и Варварина. Новоизграђена индустријска зона ће бити у потпуности опремљена савременом путном и комуналном инфраструктуром, повезана са гасоводом и електромрежом у квалитету потребном за пуну искоришћеност капацитета привредним субјектима који се баве прерадом пољопривредних производа. Постоји и потенцијал ширења индустријске зоне на овој локацији који је садржан у важећем Просторном плану општине Ћићевац.

Друга индустријска зона биће изграђена и опремљена у Сталаћу, који представља велико чвориште за железнички саобраћај и где такође пролази Моравски коридор. Сталаћ већ има солидно развијену привреду и постоји потреба за индустријском зоном која би омогућила даљи привредни развој у овом месту.

МЕРА БР. 1.1.3 - Изградња Индустријског парка

На делу земљишта (3-5 хектара) на којој је планирана изградња Индустријске зоне "Ћићевац" биће изграђен и индустријски парк. Модел индустријског парка представља напредни и веома актуелни модел унапређене пословне инфраструктуре који треба да привуче инвеститоре за пројектовану намену индустријског парка. Локална самоуправа ће радити на проналажењу одговарајућег модела финансирања и коришћења индустријског парка.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 1.2 - Развој привреде кроз улагања инвеститора

МЕРА БР. 1.2.1 - Промоција привредних и инвестиционих потенцијала општине Ћићевац

Општина Ћићевац ће активно и систематски радити на промоцији својих привредних и инвестиционих потенцијала који ће посебно добити на значају и атрактивности завршетком изградње Моравског коридора, чиме ће задобити централни положај на раскрсници два велика и значајна коридора. Иако је општина Ћићевац мала, постоји значајан број већих локалних самоуправа у блиском окружењу у којима се могу обезбедити недостајући, пре свега људски ресурси. Израдиће се база података о расположивим локацијама за потенцијалне инвеститоре која ће бити постављена на сајту локалне самоуправе и на другим специјализованим сајтовима у земљи. Израдиће се и одговарајући промотивни материјал који ће бити дељен заинтересованим странама у пригодним приликама (састанци, скупови, конференције, сајмови и др.).

Локална самоуправа ће на овој мери блиско сарађивати са ресорним министарствима, Развојном агенцијом Србије, Регионалном привредном комором Крушевац, Агенцијом за регионални развој Расинског округа и другим организацијама које могу помоћи у промоцији привредних и инвестиционих потенцијала општине Ћићевац. Посебна пажња биће посвећена повезивању са нашом дијаспором и учешћу на специјализованим манифестацијама.

МЕРА БР. 1.2.2 - Креирање мера подршке за потенцијалне инвеститоре

Потенцијалним инвеститорима, домаћим и страним, биће обезбеђена подршка за отпочињање пословања, што им може бити веома важно приликом доношења одлуке о локацији на којој ће инвестиција бити реализована. Општина Ћићевац је свесна да ће конкуренцију у томе имати у другим локалним самоуправама у окружењу, како националном, тако и регионалном.

Потенцијалним инвеститорима ће бити понуђена модерна пословна инфраструктура (индустријске зоне и парк) која се заснива на израђеној планској документацији која ће у потпуности узети у обзир развојне планове локалне заједнице.

Општина Ћићевац ће пружити подршку потенцијалним инвеститорима кроз повезивање и подршку у преговорима са приватним власницима парцела које одговарају потребама инвеститора, организовање стручног усавшавања и обуке кадрова потребним за пословање инвеститора и кроз креирање мера финансијске подршке и олакшица приликом плаћања такси и других трошкова у надлежности локалне самоуправе.

МЕРА БР. 1.2.3 - Изградња терминала за интермодални транспорт

Интермодални транспорт све више добија на значају у последње време у нашој земљи, а посебно у европском окружењу. Општина Ћићевац има идеални положај за повезивање друмског и железничког саобраћаја, који све више добија на значају од почетка пандемије коронавирусом. Кроз територију општине пролазе међународни коридори који управо ту имају важна чворишта и раскрснице које ове коридоре повезују са Западном Србијом преко Моравског коридора, што је чини веома атрактивном за изградњу терминала за интермодални транспорт. Локална самоуправа ће радити на обезбеђењу И ОПРЕМАЊУ одговарајуће локације која ће бити понуђена приватним транспортним оператерима за

изградњу терминала кроз одговарајући модел међусекторске сарадње које омогућују законски прописи Републике Србије.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 1.3 - Сектор микро, малих и средњих предузећа (ММСП) као окосница локалног економског развоја

МЕРА 1.3.1 - Развој људских ресурса

Да би сектор микро, малих и средњих предузећа (ММСП) постао окосница локалног економског развоја, локална самоуправа ће предузети већи број мера како би се побољшала запошљивост локалног становништва које иначе има неповољну образовну и квалификациону структуру. Ове мере ће бити усклађене са потребама локалне привреде и инвеститора.

Организоваће се обуке за преквалификацију, за образовање одраслих, радне праксе, стручна усавршавања и друге мере кроз сарадњу Службе за локални економски развој Општинске управе Ћићевац са Националном службом за запошљавање и организацијама за подршку пословању које су активне на територији општине Ћићевац.

Општина Ћићевац ће у случају уочених потреба за кадровима одређених образовних профила покретати иницијативе и сарађивати на прилагођавању школских програма у образовним институцијама у Ћићевцу и околним центрима (посебно у Крушевцу и Параћину), како би се образовни програми ускладили са потребама послодаваца.

МЕРА 1.3.2 - Унапређење постојећих и креирање нових мера подршке у пословању

Општина Ћићевац ће радити на развоју посебних мера подршке пословању, чиме би требало да се подигне атрактивност општине за пословне актере. Фокус ових мера биће усмерен ка почетницима у пословању и социјалним предузетницима, али мере неће бити ограничене само на ове групе пословних актера.

Биће креиран низ погодности које би могле да олакшају запошљавање/самозапошљавање свог становништва и посебно почетни период у пословању које се заснивају на финансијским стимулативним мерама, делимичним или потпуним ослобађањем од финансијских обавеза које представљају приход локалне самоуправе, на креативном коришћењу јавних простора и других ресурса којима управља локална самоуправа, на подршци у умрежавању и промоцији, кроз подршку развоја предузетништва (посебно код младих и код жена) и др.

Социјално предузетништво представља велику развојну шансу општине Ћићевац, будући да је усмерено ка активирању до сада недовољно неискоришћених потенцијала, пре свега у запошљавању припадника социјално угрожених група и у решавању одређених проблема у заједници. Велики подстрек развоју овог вида пословања држава је пружила кроз усвајање Закона о социјалном предузетништву фебруара 2022. године. Локалне самоуправе треба да развију мере подршке у оквиру својих законских овлашћења и уз креативну употребу доступних ресурса.

Посебну подршку Општина Ћићевац ће пружити локалним иницијативама за повезивање и удруживање пословних актера (оснивање пословних удружења, задруга, кластера и др) која треба да унапреде пословање својих чланица, у организованом наступу на иностраним

тржиштима, јачању конкурентности, увођењу иновација у пословању, креирању нових ланаца вредности, развоју и промоцији предузетничке културе и др.

На развоју и имплементацији мера подршке локална самоуправа ће блиско сарађивати са ресорним министарствима, Националном службом за запошљавање и организацијама за подршку пословању које су активне на територији општине Ћићевац.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 1.4 - Развој туризма

МЕРА 1.4.1 - Израда стратешког плана за развој туризма

Туризам представља једну од најважнијих привредних области за развој општине Ћићевац у будућности. Најважнији потенцијал за развој туризма представљају остаци средњевековног града Сталаћа, Мојсињска Света гора и долина Јужне Мораве са Стеванцем и Саставцима.

Туризам до сада није био важна привредна област за локалне заједнице и у његов развој није много улагано. Општина Ћићевац сматра да треба да се развоју туризма приступи на свеобухватан и систематичан начин, те ће покренути процес израде локалног стратешког плана за развој туризма у који ће укључити све актере у области туризма и друге заинтересоване стране.

МЕРА 1.4.2 - Оснивање Туристичке организације Ћићевац

Локална самоуправа ће основати Туристичку организацију Ћићевац која треба да буде носилац свих активности у вези развоја туризма. Поред нормативног оквира за оснивање и рад Туристичке организације Ћићевац, биће потребно обезбедити и опремити просторије за њен рад, обезбедити стручне кадрове и средства за њен рад у локалном буџету. Туристичка организација Ћићевац ће израдити промотивне материјале везане за туристичке локације и систематски радити на њиховој препознатљивости и промоцији. У њеном оквиру ће бити покренута специјализована продавница за продају сувенира на одговарајућој локацији, у оквиру које ће бити организована и продаја сувенира преко интернета. Туристичка организација Ћићевац ће радити и на повезивању свих актера у области туризма у Ћићевцу са другим организацијама и институцијама у земљи и окружењу, посебно са туристичким агенцијама које би требало да у своју понуду уврсте и обилазак туристичких локација у општини Ћићевац. Туристичка организација Ћићевац ће организовати манифестације које имају посебан значај за привлачење туриста и заједно са локалном самоуправом радити на уређењу туристичких локација.

МЕРА 1.4.3 - Унапређење савремене инфраструктуре и уређење најважнијих туристичких локација

Општина Ћићевац ће обезбедити одговарајућу инфраструктуру потребну за приступ и развој најважнијих туристичких локација - остаци средњевековног града Сталаћа и тврђаве у Трубареву, Мојсињска Света гора, долина Јужне Мораве са Стеванцем и Саставцима и др. Ова мера укључује изградњу модерних саобраћајница где је то могуће и потребно, обезбеђење комуналне инфраструктуре (водовод, канализација), електромреже, комуникационе мреже (мобилна телефонија и интернет). Унапредиће се и постојећа туристичка сигнализација којом ће туристичке локације бити на одговарајући начин означене.

Најважније туристичке локације биће уређене за посете туриста. Урадиће се на подручју Мојсињске Свете горе, Саставака и Стеванца пешачке и бицикличке стазе. На свим местима где је то потребно поставиће се клупе, канте за отпатке и друга опрема која ће омогућити очување туристичких локација и њихово одрживо коришћење.

МЕРА 1.4.4 – Развој туристичке инфраструктуре у општини Ћићевац

Локална самоуправа ће подстицати развој туристичке инфраструктуре која укључује објекте у комерцијалне, забавне, образовне, културне и друге сврхе потребне за стављање у пуну функцију приоритетних туристичких локација. Посебна пажња биће посвећена унапређењу смештајних и угоститељских капацитета кроз подршку регистравању и категоризацији објеката у функцији туризма, приступу доступним изворима финансирања пројеката у области туризма, едукацији туристичких радника и промоцији објеката у функцији туризма. На развоју туристичке инфраструктуре локална самоуправа ће блиско сарађивати са Туристичком организацијом Ћићевац и свим туристичким радницима у општини.

МЕРА 1.4.5 - Оснивање и рад Завичајног музеја Ћићеваца

Будући да у Општини Ћићевац не постоји музеј у коме би на одговарајући начин било представљено археолошко, историјско и културно наслеђе овог краја, Општина Ћићевац је обезбедила одговарајући објекат у центру Ћићеваца у коме ће бити смештена ова институција. Локална самоуправа ће донети одлуку о покретању Завичајног музеја Ћићеваца, израдити одговарајуће пројекте, урадити санацију објекта и опремање музеја. Будући да се доста предмета који потичу из општине Ћићевац налазе по другим музејима и збиркама у Србији, део музејске поставке биће представљен у дигиталном формату.

МЕРА 1.4.6 - Истраживање, заштита и уређење/реконструкција археолошких локалитета и културних добара на територији општине

Да бу туризам постао једна од најважнијих привредних грана у Општини Ћићевац биће потребно да се доста уради на максималном искоришћењу потенцијала које имају најважније туристичке локације.

Општина Ћићевац ће покренути пројекат реконструкције средњовековног града Сталаћа, са циљем да се у потпуности обнови утврђење и најважнији објекти у граду. Овај пројекат ће обухватити додатна археолошка истраживања и ископавања, грађевинске и конзерваторско – рестаураторске радове. За реализацију овог пројекта биће обезбедити сарадњу са релевантним министарствима, заВОД Краљево, институцијама из области културе, археологије и грађевине, удружењима грађана и другим заинтересованим странама. Обновљен средњовековни град у Сталаћу имаће огроман значај и централно место у развоју туризма у општини Ћићевац.

Општина Ћићевац ће покренути археолошка истраживања и ископавања средњовековне тврђаве у "Градац" у Трубареву и Мојсињске Свете горе, за коју се зна да је некада имала преко 70 сакралних објеката већим делом подигнутих у средњем веку, после Маричке битке 1371. године. Ова истраживања би требало да омогуће упознавање са историјом и значајем ових локација, омогуће њихово пуно стављање у функцију очувања културно-историјског наслеђа и развоја туризма у овом крају. Ова мера биће реализована у сарадњи са ресорним министарством, Народним музејом у Крушевцу и другим релевантним институцијама.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 1.5 - Модернизација пољопривреде

МЕРА 1.5.1 - Едукације пољопривредника за унапређење пољопривредне прозаизводње

Локална самоуправа ће у континуитету организовати едукације свог становништва које се бави пољопривредом да би им помогла да унапреде своју производњу применом стечених знања. Организоваће се посете пољопривредним сајмовима и манифестације и примера добре праксе у пољопривредној производњи у окружењу, предавања стручњака за одређене области које су интересантне пољопривредним произвођачима из општине Ћићевац и друге активности, у складу са жељама и потребама пољопривредника и могућностима локалне самоуправе. На организације ове мере локална самоуправа ће блиско сарађивати са Пољопривредном станицом у Крушевцу, ресорним министарством, специјализованим институцијама и другим организацијама из свих сектора.

МЕРА 1.5.2 - Унапређење модела подршке локалне самоуправе пољопривредним произвођачима

Локална самоуправа пружа финансијску и нефинансијску подршку својим пољопривредницима. Постојећи модел финансијске подршке обухвата субвенције за набавку опреме за све гране пољопривредне производње (пчеларство, за наводњавање, стакленичку производњу), куповину садница и др. у укупном износу од шест милиона динара. У наредном периоду радиће се на побољшању модела финансијске подршке како у квантитативном, тако и у квалитативном смислу. Посебна пажња биће посвећена подршци органској пољопривредној производњи, воћарској производњи, виноградарству, развоју алтернативних грана пољопривреде (узгоју лековитих и ароматичних биљака, цвеће, јестивих гљива и др.), развоју прерађивачке индустрије и специјализацији у пољопривредној производњи. Поред финансијске, локална самоуправа пружаће и нефинансијску подршку кроз логистичку подршку, подршку умрежавању и удруживању пољопривредних произвођача и у промоцији.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 2.1 : Развој планске документације општине Ћићевац

МЕРА БР. 2.1.1 : Израда новог Просторног плана општине Ћићевац

Просторни план је урађен за период 2011-20. године. Општина Ћићевац ће покренути процес израде новог Просторног плана општине који треба да усклади развојне приоритете локалне заједнице у будућем периоду, приказане у Плану развоја општине Ћићевац, са развојним плановима и пројектима са републичког нивоа и да пружи основу за израду урбанистичких планова општине Ћићевац.

МЕРА БР. 2.1.2: Израда урбанистичких планова општине Ћићевац

Општина Ћићевац ће изградити План генералне регулације за Ћићевац и планове детаљне регулације за сва Појате, Лучину, Сталаћ и Град Сталаћ. Ови урбанистички планови ће омогућити реализацију појединачних развојних пројеката, посебно у области инфраструктуре (путеви и улице, водоводна и канализациона мрежа, гасоводна мреже, јавна расвета, паркинг простор, бицикличке и пешачке стазе и др.)

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 2.2 : Савремена инфраструктура доступна највећем броју становника општине Ћићевац

МЕРА БР. 2.2.1: Гасификација

Општина је израдила План и програм гасификације 2021. године. На овом пројекту Општина Ћићевац сарађује са ЈП "Србијагас". У плану је да се изгради гасоводна мрежа која ће обухватити сва насељена места у општини. Посебна пажња ће бити посвећена изградњи гасоводне мреже за постојеће веће пословне системе и за пословну инфраструктуру (индустријске зоне и индустријски парк). У плану је обезбеђење 3.300 прикључака за пословне и индивидуалне кориснике.

МЕРА БР. 2.2.2 : Модернизација локалне путне мреже

Општина Ћићевац има солидну мрежу локалних путева у коју се улажу значајна средства за њено одржавање. У наредном периоду, приликом планирања инвестиција водиће се рачуна да се постојећа локална путна мрежа модернизује и прилагоди савременим стандардима. Општина израђује годишњи План и програм капиталних инвестиција у којем се ради детаљан план одржавања путне мреже. Будући да је у питању финансијски веома захтевна мера, ритам и обухват одржавања зависи од финансијских могућности општинског буџета.

МЕРА БР. 2.2.3 : Побољшање квалитета електроенергетске мреже

Постојећа електроенергетска мрежа покрива сва насељена места у општини, али је квалитет електричне енергије коју испоручује неретко незадовољавајућег квалитета, посебно у руралним деловима општине. Локална самоуправа ће у сарадњи са Електропривредом Србије стално радити на подизању квалитета постојеће електроенергетске мреже да би се подигао квалитет електричне енергије која се испоручује корисницима. Посебна пажња посветиће се задовољавању потреба привредних субјеката за електричном енергијом.

МЕРА БР. 2.2.4 : Унапређење јавне расвете

Систем јавне расвете у општини Ћићевац обухвата 2.500 сијалица и покрива сва насељена места. Локална самоуправа ће у континуитету радити на унапређењу јавне расвете кроз замену постојећих сијалица, већином натријумских, са ЛЕД сијалицама које су квалитетније, дуже трају и мање троше електричну енергију.

МЕРА БР. 2.2.5 : Изградња канализације и постројења за пречишћавање отпадних вода

Општина Ћићевац ће кроз пројекат "Чиста Србија" изградити модерну канализациону мрежу за насељена места Појате, Ћићевац, Лучина, Сталаћ и Град Сталаћ у дужини од 62 километара. Канализациона мрежа ће омогућити масовно санирање и затварање септичких јама на територијама ових насељених места. Отпадне воде из канализационе мреже ће бити прерађене у постројењу за прераду отпадних вода које ће бити подигнуто у области села Лучина.

МЕРА БР. 2.2.6 : Замена постојеће и изградња нове секундарне водоводних мрежа

Општина Ћићевац се снабдева водом за пиће из регионалног система "Ћелије" од 2016. године. Претходно је у Ћићевцу, Лучини, Сталаћу, Граду Сталаћу и Мрзеници коришћена вода из изворишта "Моравиште" на десној обали Велике Мораве. Постојећа секундарна водоводна

мрежа је застарела, често стара преко 50 година. Насеља Плочник, Браљина, Мојсиње и Трубареве још увек немају организовано водоснабдевање. Постојећа секундарна водоводна мрежа се континуирано реконструише, са нагласком на замену азбест-цементних водоводних цеви, али и даље постоје деонице које су старе и преко 50 година и које су у плану за реконструкцију. Општина Ћићевац ће у наредном периоду радити на потпуној замени постојеће секундарне водоводне мреже, док ће у селима Појате и Плочник изградити нову секундарну водоводну мрежу.

МЕРА БР. 2.2.7 : Ревитализација локалних извора воде, водотокова и подземних вода

Општина Ћићевац ће систематски и плански радити на унапређењу водоснабдевања своји грађана кроз ревитализацију локалних извора воде, уређење водотокова, бујичних токова, каналске мреже и подземних вода. Будући да је вода стратешки ресурс модерног времена, неопходна за обезбеђење квалитета живота и за развој заједнице, предузеће се мере које ће унапредити стање у овој области у општини, смањити своју зависност од водоснабдевања из Регионалног система водоснабдевања Расинског округа. Радиће се на заштити подземних вода и постојећих водотокова ради заштите постојећих водних ресурса и превенцији поплава. Посебна пажња биће посвећена контроли наменског коришћења воде из водоводне мреже, будући да је присутна појава коришћења ове воде за наводњавање у пољопривреди, што поготово у летњим месецима и сушним периодима може у доброј мери ограничити и угрозити редовно снабдевање становништва пијаћом водом. Општина Ћићевац ће донети посебан пропис у вези наменског коришћења воде из водоводног система.

МЕРА БР. 2.2.9 : Увођење "паметних" система управљања инфраструктуром

"Паметни" системи управљања инфраструктуром подразумевају коришћење информационих и комуникационих технологија за повећање оперативне ефикасности, дељење информација са јавношћу и побољшање квалитета државних услуга и благостања грађана. "Паметни" системи оптимизују функције и подстичу економски раст, уз истовремено побољшање квалитета живота својих грађана користећи паметну технологију и анализу података. Овај концепт је заснован на блиској сарадњи јавног сектора са пословним сектором који развија технологије, производи опрему и пружа услуге у овој области.

Општина Ћићевац ће радити на увођењу "паметних" система, односно на остварењу концепта "паметног града" чиме ће се приближити стандарду урбаног развоја, који је у последње време прихваћен у европском окружењу.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 2.3 : Смањење загађености животне средине

МЕРА БР. 2.3.1: Унапређење рециклаже отпадних материја

Селекција и прерада отпада није развијена у довољној мери у општини Ћићевац. Упркос неким покушајима у прошлости, селекција отпада није заживела на примарном нивоу, у домаћинствима, нити приликом управљања отпадом у даљим фазама. ЈКСП "Развитак" врши прикупљање, прераду и продају пластичног отпада.

Општина Ћићевац ће предузети мере помоћу којих би се знатно већа количина отпада селектовала и прерадила пре него се одложи на депонију. Увешће се систем примарне селекције отпада и успоставити сарадња са приватним оператерима који се баве

рециклажом отпадних материја. Општина ће радити и на промоцији рециклаже и едукацији становништва.

МЕРА БР. 2.3.2: *Прикључење на Регионалну депонију у Срњу*

По изградњи Регионалне депоније у Срњу, организовано изношење смећа из насељених места у општини Ћићевац ће бити преусмерено ка Регионалној депонији. Општина Ћићевац ће обезбедити све потребне ресурсе да би ова мера била остварена, а у случају потребе изградиће и трансфер-станицу за прикупљање отпада који би се потом одвозио на Регионалну депонију у Срњу.

МЕРА БР. 2.3.3 : *Подршка енергетској ефикасности објеката*

Општина Ћићевац ће развијати мере за повећање енергетске ефикасности објеката у јавној функцији и приватних објеката. Од 2021. године локална самоуправа је у сарадњи са ресорним министарством отпочела примену субвенционисања трошкова адаптације породичних кућа и стамбених објеката, кроз коју је до сада подржано 50 домаћинстава. Ова мера је намењена грађанима и извођачима радова и намењена је за замену столарије, изолацију објеката, уградњу соларних панела и др.. Посебна пажња биће посвећена енергетској санацији и унапређењу енергетске ефикасности јавних установа и институција и објеката у јавној намени и смањењу потрошње електричне енергије у јавним предузећима, институцијама и установама.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 2.4 : Заштита екосистема општине Ћићевац

МЕРА БР. 2.4.1 : *Добијање статуса заштићеног природног добра за регион Мојсињске планине*

Општина Ћићевац ће покренути иницијативу за добијање статуса заштићеног природног добра за регион Мојсињске планине, укључујући и доњи ток Јужне Мораве који пролази кроз територију општине, где се и спаја са Западном Моравом у Велику Мораву. Овај регион је од посебног значаја за развој туризма, који је идентификован као приоритетна привредна грана за развој општине у будућности.

Заштићено подручје, односно природно добро је предеона целина која се одликује специфичном геолошком, биолошком или разноврсношћу екосистема. На основу међународних и општеприхваћених стандарда неко подручје се може заштити посебним прописима, уз сагласност са надлежним министарствима и Заводом за заштиту природе Србије.

Регион Мојсињске планине представља предео изузетних одлика, као подручје препознатљивог изгледа са значајним природним, биолошко-еколошким, естетским и културно-историјским вредностима, које се током времена развијало као резултат интеракције природе, природних потенцијала подручја и традиционалног начина живота локалног становништва. У пределу изузетних одлика забрањене су радње и активности којима се нарушавају примарне природне и створене вредности и карактер предела.

МЕРА БР. 2.4.2 : *Спречавање нелегалног ископа шљунка*

Нелегални ископ шљунка представља значајну опасност по екосистем река и других водотокова у општини Ћићевац, посебно у долини све три Мораве које протичу кроз територију општине. Да би се нелегални ископ шљунка зауставио потребно је успоставити систем мониторинга, одговарајуће казнене политике и обезбедити ресурсе за њено спровођење.

МЕРА БР. 2.4.3 : *Проширење и уређење гробаља*

Локална самоуправа ће радити на уређењу гробаља и њиховом проширењу у свим насељеним местима. Потребно је обезбедити додатне парцеле на којима ће бити проширена постојећа гробаља, уредити их и ставити у функцију.

МЕРА БР. 2.4.4 : *Регулисање септичких јама*

Изградњом канализационе мреже општине Ћићевац и прикључењем корисника престаће потреба за постојањем и коришћењем великог броја септичких јама, посебно у местима која ће бити обухваћена канализационом мрежом. Општина Ћићевац ће успоставити систем који ће бити намењен санирању и затварању постојећих септичких јама. У другим деловима општине, где канализациона мрежа неће бити изграђена, контролисаће се њихова експлоатација и регулисати у случају загађења или опасности по околину. Подршка регулацији септичких јама пружаће системи мониторинга и кажњавања загађивача животне средине.

МЕРА БР. 2.4.5 : *Гробље за животиње*

Општина Ћићевац ће радити на уређењу поступка закопавања умрлих животиња, посебно крупнијих (краве, коњи и др.), да би се спречавало неконтролисано одлагање животињских лешева и последично загађење околине. Општина је одредила локацију за сточно гробље, а одлуке доноси Ветеринарска инспекција. Потребно је пронаћи одговарајућу локацију и уредити је у потребној мери. Размотриће се могућност и за уређење гробаља намењеног преминулим кућним љубимцима.

МЕРА БР. 2.4.6 : *Мониторинг стања животне средине*

Општина Ћићевац ће радити на развоју мера за мониторинг стања животне средине, који ће омогућити и идентификацију загађивача. Ова мера укључује постављање камера на осетљивим местима, која су идентификована као места загађења или која су значајна за развој општине (као што су локације од значаја за развој туризма). Такође, радиће се на успостављању редовног праћења загађења вода и ваздуха, у сарадњи са Заводом за јавно здравље Крушевац.

МЕРА БР. 2.4.7 : *Развој казнене политике за загађиваче животне средине*

Заштита екосистема општине Ћићевац је немогућа без развоја казнене политике за загађиваче животне средине. Општина Ћићевац ће размотрити све законске могућности и на основу својих надлежности развити свеобухватну казнену политику, методологију њене примене и обезбедити све потребне ресурсе за њену примену. Казнена политика мора бити свеобухватна и непристрасна, будући да се очекује да има вишеструко дејство – поред

кажњавања загађивача очекује се да има и едукативну димензију, односно да утиче на грађанство да поведе рачуна о стању животне средине и да се одговорно понаша према њој.

МЕРА БР. 2.4.8 : Санација постојећих "дивљих депонија"

ЈКСП "Развитак" из Ћићевца односи прикупљено смеће на два сметлишта у близини Велике Мораве и близу пута Појате - Ражањ, која нису условна и немају било какву дугорочну перспективу експлоатације. У селима постоје 22 "дивље депоније" на којима локално становништво неконтролисано одлаже отпад. По повећању обухвата организованог изношења смећа и прикључењу на систем Регионалне депоније у Срњу створиће се услови да се изврши темељна санација свих постојећих "дивљих" депонија, укључујући и сметлишта на које се сада одлаже прикупљени отпад, у складу са актуелним стандардима заштите животне средине.

МЕРА БР. 2.4.9: Едукација грађана о потреби и начинима заштите животне средине

Да би се смањило загађење и унапредило стање животне средине локална самоуправа ће стално радити на едукацији свог становништва, посебно деце, пољопривредних произвођача и привредника о потреби и начинима заштите животне средине. Едукације ће бити организоване у форми предавања, радионица, израде и поделе промотивног материјала, организовањем дечијих еколошких кампова за децу предшколског узраста, основце и средњошколце и на друге начине.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 3.1 : Заустављање негативних демографских тенденција

МЕРА БР. 3.1.1: Креирање свеобухватне популационе политике локалне самоуправе

Општина Ћићевац ће израдити локални стратешки документ (акциони план) који ће обухватити разне мере са циљем креирања свеобухватне популационе политике као начин решавања овог веома важног проблема са којим се локална самоуправа суочава последњих деценија. Акциони план ће обухватити мере које ће се односити на ревитализацију сеоских домаћинстава, подршку у становању, креирање квалитетних радних места, подршка у запошљавању/самозапошљавању, усклађивање рада и родитељства, формалног и неформалног образовања, оснаживање примарне здравствене заштите и социјалне заштите свог становништва и друге мере.

МЕРА БР. 3.1.2: Имплементација мера подршке младим родитељима

Локална самоуправа већ реализује одређене мере подршке младим родитељима. Тренутно свака породица добија финансијску подршку од 10.000 динара за новорођену децу (од 2023. године ова мера биће дуплирана), незапослене породице добијају 10.000 динара месечно, набављају се и бесплатно деле уџбеници, школска опрема и прибор за ђаке прваке, потпуно регресирање боравка у Предшколској установи "Дечји вртић" за треће и свако наредно дете у породици, а делимично ако су оба детета у Предшколској установи (за друго дете 20%, за децу из једнородитељских породица 50%), набавка дечијих аутоседишта за сву децу рођену у претходној години. У наредном периоду ће се радити на увођењу нових мера подршке или проширивање постојећих мера као нпр. увођење продуженог боравка деце у основним

школама. Све ове мере треба да доведу до лакшег доношења одлуке младих брачних парова да заснују родитељство, односно да имају више деце.

МЕРА БР. 3.1.3: Проширење капацитета Предшколске установе "Дечји вртић"

Постојећи централни објект у Ћићевацу који користи Предшколска установа "Дечји вртић" није ни наменски нити функционалан у довољној мери јер користи преуређен објект који је раније користио Дом здравља Ћићевац). Тренутно постоје листе чекања за јаслице, капацитет наменског коришћења објекта је прекорачен за 20% (норматив по детету је 2м², расположиви простор је 50% мањи у односу на норматив. Планирана је изградња новог и наменског објекта у Ћићевацу који би задовољио потребе становништва. Постојећи објекти по другим насељеним местима су углавном у добром стању и задовољавају потребе локалних заједница.

МЕРА БР. 3.1.4 : Унапређење здравствене заштите становништва

Општина Ћићевац ће у континуитету радити на обезбеђивању квалитетне примарне здравствене заштите свог становништва, поготово у руралним деловима општине, коју спроводи Дом здравља Ћићевац. Иако су за организацију и финансирање здравствене заштите примарно одговорне републичке институције (Министарство здравља и Републички фонд за здравствено осигурање, Општина Ћићевац ће пратити квалитет обезбеђивања здравствене заштите свог становништва и из локалног буџета и донаторских средстава финансирати пружање додатних услуга са циљем подизања квалитета здравља и живота свог становништва, као и потребну опрему за Дом здравља. Посебна пажња биће посвећена унапређењу здравствене заштите предшколске еце и превенције деформитета развоја у најранијем узрасту кроз ангажовање запошљавање професора физичког и здравственог васпитања у Предшколској установи.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 3.2 : Унапређење квалитета образовања деце и младих

МЕРА БР. 3.2.1 : Унапређење објеката у функцији образовања

Сви објекти у функцији образовања ће бити реновирани у потребној мери да би се задовољили стандарди за објекте те врсте. Реновирање ће обухватити потребне радове на крововима и фасадама, замени дотрајале столарије и набавци потребне школске и друге опреме. Изградиће се дечја игралишта и спортски терени при школским објектима у свим насељеним местима. Посебна пажња биће посвећена доградњи постојећег објекта Основне школе у Ћићевацу у циљу обезбеђења капацитета за увођење једносменског рада у овој установи.

МЕРА БР. 3.2.2: Подршка родитељима школске деце

Општина Ћићевац ће радити на унапређењу мера подршке родитељима школске деце. Постојеће мере већ имају добар учинак и олакшавају лакше и квалитетније школовање и сазревање деце. Бесплатни уџбеници, стипендирање студената, бесплатна ужина за ученике са инвалидитетом, из породица корисника материјално-оцијалне помоћи и за треће и свако наредно дете-ученика у породици, психо-социјална подршка, , а локална самоуправа ће радити на проширењу ових мера. продужени боравак се већ реализују

МЕРА БР. 3.2.3: Улагање у стручни кадар у образовању

Општина Ћићевац ће наставити да улаже у подизању стручних капацитета радника у просвети. Организоваће се и финансирати едукације (семинари и радионице), добијање и обнављање лиценци, преквалификације/доквалификације наставног кадра, обука за примену нових технологија у образовању (нпр. "паметне табле", рачунарска опрема, програми и др.) са циљем да се обезбеди квалитетније образовање деце. У оквиру ове мере Општина Ћићевац ће радити на обезбеђивању нове опреме за реализацију образовних програма.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 3.3 : Социјална заштита прилагођена потребама корисника

МЕРА БР. 3.3.1: Унапређење капацитета актера у социјалној заштити

Ради унапређења квалитета социјалне заштите становништва неопходно је да се повећају капацитети најважнијих актера у социјалној заштити. Локална самоуправа треба да обезбеди још једног стручног радника који би се примарно бавио темом социјалне заштите. Центру за социјални рад у Ћићевцу је неопходно обезбедити нове и условне просторије за рад, са капацитетом и по стандардима за обављање послова који су му поверени у пуном обиму. Такође, потребно је обезбедити бар једно стручно лице које би било задужено за реализацију права из области социјалне заштите које обезбеђује и финансира локална самоуправа. Локалним удружењима која су активна у области социјалне заштите локална самоуправа обезбедиће и опремиће просторије које би користиле за свој рад без надокнаде. Свим потенцијалним пружаоцима услуга у социјалној заштити локална самоуправа ће пружити сву потребну помоћ приликом добијања дозвола од надлежног министарства. Локална самоуправа ће организовати стручне семинаре и радионице за све актере у области социјалне заштите.

МЕРА БР. 3.3.2: Развијање услуга социјалне заштите

Општина Ћићевац ће систематски радити на обезбеђењу свих потребних ресурса, укључујући финансијска средства за поновно покретање услуге Помоћ у кући за старе и одрасле особе са посебним потребама и за покретање других најпотребнијих услуга социјалне заштите за које постоји изражена потреба међу становништвом општине.

МЕРА БР. 3.3.3: Уклањање архитектонских баријера

Општина Ћићевац ће организовати и финансирати уклањање архитектонских баријера са свих објеката и површина у јавној употреби, на којима оне још постоје. У склопу ове мере извршиће се истраживање постојања архитектонских баријера, израда пројектно-техничке документације и уклањање баријера у складу са специфичностима објеката.

МЕРА БР. 3.3.4: Оснивање геронтолошког центра

Недостатак геронтолошког центра представља посебна проблем на који ће локална самоуправа обратити пажњу и размотрити могућности његове изградње, оснивања и регистрације код надлежног министарства. Овај пројекат може бити веома интересантан за неколико суседних локалних самоуправа, будући да скоро све имају сличан проблем, те је могуће партнерство са неком од њих на реализацији овог пројекта.

Локална самоуправа ће пружити сву потребну помоћ иницијативама за оснивање приватних геронтолошких центара на територији општине.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ БР. 3.4 : Унапређење понуде културно-уметничких и спортских садржаја

МЕРА БР. 3.4.1: Реновирање објеката културе у општини

Најважнији објекат културе у општини Ћићевац је објекат Народне библиотеке у самом центру Ћићевца. Овај објекат има укупну површине 1.700 м². Иако има значајну квадратуру, објекат није довољно функционалан и тешко се доводи у намену за дешавања установе која је мултидисциплинарна. Потребно је да се обнови инфраструктура и уради модернизација технике и техничке опремљености зграде. То укључује сређивање простора за читаоницу, депо библиотеке, уређења магацина и архиве, обнављање комплетне електро-инсталације унутар објекта, опремање просторије галеријског типа. Поред тога, радиће се на обезбеђењу услова за куповину новог концертног клавира, обнављање ношњи из фондуса КУД-а „Моравац” и доградње још једног спрата према идејном пројекту из деведесетих године 20. века. Такође, анализираће се стање објеката домова културе који постоје у осталим насељеним местима и урадити потребна санација да ли објекти били стављени у пуну функцију.

МЕРА БР. 3.4.2: Унапређење понуде из области културе

Народна библиотека, као централна установа у области културе у општини Ћићевац, радиће на обнови и покретању садржаја који ће унапредити понуду из области културе. У плану је да се обнови рад Дечјег хора „Звончићи” (који је радио од 2009. до 2018. године са децом узраста од 7 до 14 година старости) Традског хора (који је радио од 1998. до 2006. године са члановима узраста од 14 до 75 година старости), музичке секције у оквиру КУД "Моравац" (престала са радом почетком деведесетих година 20. века)

Поред тога, покренуће се креативна школу страних језика, плесна школе за стандардне и латино-америчке плесове, ликовна секција, школа глуме, креативне и стручне радионице личног развоја за адолесценте и др. Такођем, планирано је да се оснује Галерија слика, за коју постоји наменски опремљен простор у згради Народне библиотеке Ћићевац за сталну поставку уметничких слика и гостујућих изложби).

Општина Ћићевац ће пружати подршку другим иницијативама за организовање садржаја из области културе (удружења, месне заједнице и др.).

МЕРА БР. 3.4.3: Побољшање информисања грађана о културним догађајима

Општина Ћићевац и Народна библиотека Ћићевац ће радити на побољшању информисања грађана о културним догађањима у општини. У те сврхе сарађиваће се са медијима који извештавају о догађањима у општини, унапредиће се информисање путем интернета (интернет-портали, сајтови, друштвене мреже), а поставиће се неколико огласних површина (билборда) на најпрометнијим местима у општини.

ОКВИР ЗА СПРОВОЂЕЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА, ИЗВЕШТАВАЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПЛАНА РАЗВОЈА

Планови развоја јединица локалне самоуправе спроводе се кроз процес планирања, израде, доношења и спровођења докумената јавних политика и осталих планских докумената и прописа који се доносе у складу са законом и статутом јединица локалне самоуправе.

Ради спровођења Плана развоја општине Ћићевац локална самоуправа ће израдити и усвојити Средњорочни план, који се израђује за период од наредне три године, као и акционе планове за сваку годину обухваћену Планом развоја. На тај начин План развоја општине Ћићевац ће добити своју практичну димензију, биће усклађен са другим општинским документима, посебно са локалним буџетом, који се такође усваја за период од три године.

Институционални оквир за праћење спровођења Плана развоја чиниће Координационо тело и Координатор праћења спровођења Плана развоја општине Ћићевац, које ће именовати председница Општине Ћићевац, непосредно по усвајању Плана развоја, а најкасније до усвајања Средњорочног плана.

Координационо тело ће управљати процесом спровођења Плана развоја, пратиће напредак на основу достављених извештаја, одлучивати о предлозима за решавање установљених проблема у спровођењу Плана развоја, доносити корективне мере у случају да је остваривање мера или циљева из било ког разлога угрожено, или предложити евентуалне ревизије Плана развоја и дефинисање нових циљева и мера. Координационо тело ће чинити доносиоци одлука унутар општине који ће обезбедити управљачку подршку за спровођење Плана развоја и ефикасно решавање проблема, посебно оних који се односе на сарадњу различитих актера.

Координатор ће бити задужен да одржава константну комуникацију са организацијама које су носиоци мера и активности, да од њих прибавља извештаје и информације о спровођењу мера и активности, дискутује о оствареним резултатима и идентификованим проблемима, израђује препоруке за решавање установљених проблема у спровођењу мера, проверава да ли су средњорочни планови институција усаглашени са мерама и циљевима у Плану развоја, извештава Координационо тело о напретку, припрема материјале и обавља административно-техничке послове за Координационо тело и др.

Планирање спровођења мера садржаних у Плану развоја биће синхронизовано са процесом програмског буџетирања, односно финансијског планирања, континуирано током године, и то у складу са календаром обједињеног процеса планирања и буџетирања.

Праћење спровођења Плана развоја омогућиће Општини Ћићевац да се утврди које одлуке треба донети у случају одступања од планираног, да ли се мере и приоритетни циљеви остварују по плану и ефикасно, који ризици се јављају или очекују у остварењу учинака Плана развоја и да ли су планирани и остварени учинци и даље релевантни за остваривање визије.

Извештавање. Координатор ће израђивати Извештај о спровођењу Средњорочног плана, који ће подносити Координационом телу и потом Општинском већу Ћићевац на разматрање и усвајање, на годишњем нивоу. Координатор ће израђивати и Извештај о постигнутим учинцима Плана развоја на трогодишњем нивоу. После Координационог тима и Општинског већа, о овом извештају изјашњаваће се Скупштина општине Ћићевац.

Вредновање постигнутих учинака Плана развоја општине Ћићевац подразумева коришћење прикупљених података и анализа које су резултат праћења спровођења Плана развоја, како би се оценила *релевантност, ефикасност, ефективност и одрживост мера* садржаних у Плану развоја, утврдио степен промене који је настао спровођењем мера из Плана развоја и степен достизања приоритетних циљева, а све у циљу преиспитивања и унапређења Плана развоја, односно утврђивања потребе за његовом ревизијом и бољим планирањем у будућности.

Вредновање учинака Плана развоја општине Ћићевац спроводиће се на основу анализе података и информација добијених од свих органа и организација које су одговорне за спровођење мера из Плана развоја, односно повезаних циљева и мера у Средњорочном плану општине Ћићевац, као и података и информација које су прибављене из других извора.

Ревизија. Након усвајања извештаја о учинцима Плана развоја општине Ћићевац, Општинско веће или Скупштина општине Ћићевац могу утврдити потребу за спровођењем ревизије Плана развоја, на основу чега се приступа изради предлога измена и допуна Плана развоја. Општинско веће иницира ревизију постојећег Плана развоја, уз образложење разлога за ревизију. Одлуку којом се покреће ревизија постојећег Плана развоја доноси Скупштина општине, а ток поступка за ревизију реализује се по процедури која је прописана и за усвајање Плана развоја.